

КОРДОН

№6²⁰¹⁷

технології

СПЕКТАТОР ПЕРШІ «ЛАСТІВКИ»

стор. 32

актуально

S.M.E.A.C. ЕФЕКТ НЕВИДИМКИ

стор. 38

тренд

БІЗНЕС НА ПОВІТРІ

стор. 22

РОБОТА ПІД ВОГНЕМ

фото Максима СОРОКИ

Центральний друкований орган
Державої прикордонної служби України
№ 6 (120) 2017

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ
ВДЯЧНІСТЬ ЗА ДОПОМОГУ
У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**

Михайлу МАКАРУКУ
Максиму СОРОЦІ
Миколі ТЕПАНУ

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:

Леся МЕДВЕДЕНКО

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:
ПП «Видавництво «Фенікс»

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:
Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@pvu.gov.ua

В журнали розміщені

ФОТОГРАФІЇ:

Сергія ГУДАКА
Миколи ЛАЗАРЕНКА
Валерія ОЛІЙНИКА
Михайла ПАЛІНЧАКА
Дмитра СЛИВНОГО
Олександра ЯКОВЕНКА

Виготовлено: ПП «Видавництво «Фенікс»
03680, м. Київ, вул. Шутова, 13-Б.
Тел.: 501-93-01

Наклад: 3064 примірники.

Підписано до друку: 28.09.2017

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися редакцією, не редагуються та не повертаються. Думки авторів публікацій журналу не завжди збігаються з позицією редакції. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Деякі з фотографій не є прямими ілюстраціями до текстів. При використанні матеріалів посилання на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2017

Фото Валерія ОЛІЙНИКА

14

4 незалежність
СТАВ УНІКАЛЬНИМ
10 експозиція
МІЦЬ НЕСКОРЕНИХ

4

14 офіційно
РЕВІЗІЯ

16 АТО

РОБОТА ПІД ВОГНЕМ

18 скан

НА ЗАВАДІ ТЕРОРИЗМУ

20 пам'ять
РІДНИМ

10

22 тренд

БІЗНЕС НА ПОВІТРІ

30 вдалий кадр

32 технології

СПЕКТАТОР.
ПЕРШІ «ЛАСТІВКИ»

38 актуально

S.M.E.A.C.
ЕФЕКТ НЕВИДИМКИ

48 компетентно
ПРАВДА ФАЛЬШУ

54 наш гість
БОРИС БАРСЬКИЙ:
«А Я ТАКИМ
І ЗАЛИШУСЯ!»

54

22

32

38

СТАВ УНІКАЛЬНИМ

24 серпня Україна з особливою гордістю святкувала свій День Незалежності. Традиційний парад центральною вулицею столиці цього разу став унікальним...

Святкування розпочалося із вручення бойових прапорів військовим підрозділам Президентом України. У тому числі п'ять регіональних управлінь Державної прикордонної служби отримали стяги як символи військової честі та звитяги. А, Могилів-Подільському прикордонному загону було присвоєно ім'я загиблого в антитерористичній операції Героя України старшого лейтенанта Вячеслава Семенова.

Головною вулицею Києва урочистим маршем пройшли чотири з половиною тисячі українських військових — зокрема і тисяча бійців, які брали участь в АТО. Цьогоріч

вперше в історії України, у параді взяли участь військово-службовці десяти дружніх країн, дев'ять з яких є членами НАТО.

Державну прикордонну службу України на цьому заході представляли 280 курсантів Національної академії ДПСУ ім. Богдана Хмельницького. Серед них 21 представник династії «зелених беретів», 24 учасники та 22 військовослужбовці, чії близькі нині виконують завдання в районі проведення АТО.

У виступі Президента України Петра Порошенка цього дня було чимало важливих акцентів. Тож до вашої уваги пряма мова...

Дорогі співвітчизники і українці всього світу!

Сьогодні начебто і не кругла дата. Не ювілей. Проте двадцять шостий рік Незалежності все ж таки став особливим. Він виявився щедрим на низку позитивних подій, які залишать свій слід в нашій історії і вплинуть на наше майбутнє.

На двадцять шостому році Незалежності ми успішно завершили боротьбу за ратифікацію Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Щоб заблокувати цей процес, Москва доклала ще більших зусиль, ніж свого часу до зриву підписання самого договору.

Є така приказка: «Собаки брешуть, вітер віє, а караван, наш український караван — іде». Першого вересня, через тиждень, Угода набирає чинності і стає для нас дорожньою картою реформ. А дорога у нас одна — широкий євроатлантичний автобан, який веде до членства в Європейському Союзі та НАТО.

На двадцять шостому році Незалежності на цьому шляху ми зруйнували візову завісу. Громадяни України отримали заслужене право вільно подорожувати до країн Євросоюзу. Угода про асоціацію і безвіз — це те, що є переконливим свідченням нашого остаточного — де-факто і де-юре — розриву з імперією. З тією, яку Рональд Рейган назвав «імперією зла». Сподіваюся, присутній тут міністр оборони США Джеймс Меттіс підтвердить коректність цитати. А от за точність визначення ручаємось вже ми, українці, — бо відчули його на власному досвіді.

На двадцять шостому році Незалежності ми, нарешті, вийшли із глибокого шоку, болю і випробувань, які спричинила українській економіці російська гібридна агресія. Відновили зростання ВВП, і подальші прогнози — позитивні. Це створює можливості для поступового відновлення рівня життя українців.

“ У нас нема жодних сумнівів, що попри всі труднощі, Україна буде успішною. І українці будуть успішними. Незалежність дала нам шанс, якого ми не можемо змарнувати. Дивимось в майбутнє і йдемо вперед!

Про те, що найгірше, найважче, найбільшнше вже позаду, можна говорити доволі впевнено. З одним лише застереженням. Ми не знаємо, що в голові у «того, хто сидить за поребриком» і посилає до нас тих, про яких сам каже «их там нет».

Найменше, чого хоче Росія, так це успішної України. Наче вона взагалі ніякої України не сприймає. І тому в кремлівських «лабораторіях» то Новоросію видумують... То, як-от зовсім нещодавно, проголосили Малоросію.

Ну що на це скажеш?

«Нехай собі як знають, божеволіють, конають, – а нам своє робить!».

І хоча це рядок вже радянізованого Павла Тичини, він цілком годиться як наша відповідь росіянам.

У нас нема жодних сумнівів, що попри всі труднощі, Україна буде успішною. І українці будуть успішними. Незалежність дала нам шанс, якого ми не можемо змарнувати. Дивимось в майбутнє і йдемо вперед!

Погляньте на цей Майдан. Не на трибуну, а на плац. Тут, перед вами – справжня еліта українського суспільства, наші захисники і гаранті Незалежності. Дозвольте повторити те, що я вчора тут на Майдані казав, відкриваючи виставку зброї та військової техніки. Це навмисно, до речі, так задумано, щоб вона не промайнула та поїхала, а стояла. Щоб її можна було уважно роздивитися у всій красі та у всій силі.

Так от: найміцніше «залізо» в нашій армії – це те, з якого зроблені наші воїни.

Це 42 Герої України! Зараз я можу назвати імена сорок третього та сорок четвертого. Двадцятичотирирічний лейтенант Василь Тарасюк, мужній оборонець Авдіївської промзони – однієї із самих гарячих точок на теперішній лінії зіткнення.

І капітан Євген Лоскот, який в чотирнадцятому році зупинив рух колони російських військ у бік Щастя. Потрапивши в оточення, останньою гранатою він підірвав себе, вигукнувши при цьому «Слава Україні».

Укази про присвоєння їм найпочеснішого звання підписані мною сьогодні. Двісті учасників параду ще раніше відзначені державними нагородами за фронтову звитягу.

Двісті тисяч пройшли через шість хвиць мобілізації. Вже близько ста тисяч – зараз добровольцями пішли служити за

контрактом. 130 тисяч воїнів із бойовим досвідом зараховані до мобілізаційного резерву. І у разі загострення ситуації – готові швидко повернутися до строю.

Це армія, яку підтримує весь український народ. Це дійсно народна армія!

Шановні співвітчизники!

Ми схилиємо голови перед пам'яттю героїв, які віддали своє життя за мирне майбутнє України. Вклонімося кожній українській родині, яка втратила чоловіка чи сина, матір чи доньку.

З особливим боєм саме в ці дні згадуємо героїв Іловайська. Їх підступно атакували регулярні підрозділи російської армії, які вдерлися на нашу землю – без оголошення війни, як колись Гітлер.

Вічна пам'ять воїнам, які полягли в боях за вільну, незалежну Україну.

Вічна їм слава!

І прошу вшанувати хвилиною мовчання українських воїнів і мирних громадян України, які загинули у війні, що її розв'язав російський агресор. Понад десять тисяч українських життів — на совісті Кремля. Повік не забудемо і не пробачимо ніколи. І нікому!

Дорогі українці!

Це вже не вперше, коли Москва намагається придушити українську Незалежність. Про це нагадують знамена, які з хвилини на хвилину відкривають парад. І прапори Першого Українського полку імені Богдана Хмельницького та Третьої Залізної дивізії Армії Української Народної Республіки. З російсько-більшовицькою ордою вони билися ще на початку минулого століття.

Є три головні висновки з літопису Української національної революції минулого століття, які варто знати кожному. Ми маємо бути сильними і приділяти належну увагу своїй армії для того, щоб не годувати чужу. Сто років тому це зрозуміли надто пізно.

Ми маємо бути єдиними. Навіть найміцніші мури впадуть, якщо всередині фортеці панує внутрішній розбрат. Сто років тому саме він став причиною втрати державності. Однак ще

відомств і військовослужбовців Збройних Сил Великої Британії, Грузії, Естонії, Канади, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, Румунії і Сполучених Штатів Америки.

Нарешті, я впевнений і в тому, що нам вистачить розуму і сил, щоби політичну боротьбу всередині країни утримувати в межах європейських стандартів цивілізованих стосунків влади та опозиції. Щоби ворог не зміг підірвати нас із середини. Щоби «п'ята колона» і не думала підняти голови. Щоби отаманщина не руйнувала основ державності. Словом, щоби в політичному протистоянні ми самі себе не знищили.

Що додає оптимізму? Російська агресія згуртувала нас в єдину політичну націю. Традиційні українські хутори, — де що не хата, то обов'язково з краю! — об'єдналися в єдину патріотичну родину, яка відстояла свій спільний дім.

Постало громадянське суспільство небайдужих, патріотично налаштованих людей, яке є ключовим моїм союзником в проведеному реформ.

Ми пізнали реальну ціну справжньої свободи! Наша Незалежність народом омріяна, на референдумі узаконена. І народом захищена від зазіхань з боку Росії!

Саме через те, що сьогодні такий великий день, розмову про наші старі проблеми і нові виклики свідомо залишаю на будні. Вона обов'язково відбудеться найближчим часом.

“ Найміцніше «залізо» в нашій армії – це те, з якого зроблені наші воїни. Це 42 Герої України!

давні мудреці казали: «Мужність творить переможців, єдність творить непереможених».

Маємо шукати і триматися за союзників. Сто років тому залишилися сам-на-сам з Росією, а вижили тільки ті нові держави, які мали належну зовнішню підтримку.

Тепер все інакше. І я впевнений у нашій армії. Вона є в найкращій формі, ніж будь-коли — і це, до речі, оцінка європейських аналітичних центрів. Попереду ще багато роботи з її зміцнення та модернізації, набуття нею повної сумісності зі стандартами НАТО. Ми шукаємо і знаходимо асиметричні та ефективні рішення, щоб в тривалій історичній перспективі стримувати російську армію — найбільшу в Європі і третю в світі.

Україна готова дати жорстку військову відсіч агресору в його спробі піти у наступ. Однак все ж таки ми виходимо із пріоритетності мирного, дипломатичного, політико-правового шляху повернення Донбасу та Криму.

Я впевнений у наших союзниках. І для нас є надзвичайно символічною участь зараз, в цьому параді, керівників оборонних

Однак про моральний орієнтир хочу сказати зараз. Кардинал Любомир Гузар закликав ставитися до України згідно із заповіддю Божою «шануй отця і матір». «Україна, — вчив Владика, — в широкому значенні національна родина, іншої в нас нема. Треба сказати собі, що я народився українцем, так Бог дав, і я маю обов'язок дбати про свій народ».

Це настанова не лише для влади, а для всього суспільства, бо Його блаженство також наголошував: «Якою буде наша рідна Україна, залежить від нас, від кожного з нас. Україна буде такою, якою ми її зробимо.... Усі ми, на служінні правди, добра і краси».

Незалежність — в надійних руках нашого покоління.

З 26-ю річницею Незалежності України!

Слава українському війську!

Слава Збройним Силам України!

Слава українському народові!

Україні — слава! К

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 233/2017

Про присвоєння імені Героя України старшого лейтенанта
В'ячеслава Семенова Могилів-Подільському прикордонному загону
Південного регіонального управління
Державної прикордонної служби України

З метою увічнення пам'яті Героя України старшого лейтенанта Семенова В'ячеслава Анатолійовича, враховуючи його особливі заслуги перед Батьківщиною, виняткову мужність та героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, зважаючи на високий професіоналізм, зразкове виконання поставлених завдань особовим складом Могилів-Подільського прикордонного загону Південного регіонального управління Державної прикордонної служби України, **постановляю:**

1. Присвоїти ім'я Героя України старшого лейтенанта В'ячеслава Семенова Могилів-Подільському прикордонному загону Південного регіонального управління Державної прикордонної служби України і надалі іменувати його – Могилів-Подільський прикордонний загін імені Героя України старшого лейтенанта В'ячеслава Семенова Південного регіонального управління Державної прикордонної служби України.

Президент України
Петро ПОРОШЕНКО

22 серпня 2017 року

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 246/2017

Про присвоєння військових звань

1. ПРИСВОЇТИ ВІЙСЬКОВЕ ЗВАННЯ **ГЕНЕРАЛ-МАЙОРА:**

полковнику **БУКОЄМСЬКОМУ Сергію Леонідовичу** – заступнику директора департаменту – начальнику управління озброєння та техніки Департаменту ресурсного забезпечення Адміністрації Державної прикордонної служби України;

полковнику **КРИСІ Петру Степановичу** – заступнику директора департаменту – начальнику управління боротьби з транскордонною злочинністю Департаменту оперативної діяльності Адміністрації Державної прикордонної служби України;

полковнику **СЕРДЮКУ Сергію Івановичу** – директору Департаменту персоналу Адміністрації Державної прикордонної служби України.

Президент України
Петро ПОРОШЕНКО

23 серпня 2017 року

МІЦЬ НЕСКОРЕНИХ

Україна розпочинає програму збройно-технічного осучаснення армії, що має відповідати рівню 21-го століття. Про це Петро Порошенко заявив під час огляду виставки озброєння та військової техніки «Міць нескорених» з нагоди 26-ї річниці незалежності України.

Глава держави зазначив, що на початку російської агресії українській армії довелося ремонтувати те, що вже було у вжитку, пошкоджене чи внаслідок безгосподарності доведено до небойового стану, випускалися з конвеєрів фізично хоча й нові, але технічно застарілі види, прийняті на озброєння ще за радянських часів. Президент зауважив, що це робили для того, щоб швидко задовольнити першочергові потреби.

«Тепер ми розпочинаємо програму збройно-технічного осучаснення армії. Маємо виводити наше озброєння на рівень

21-го століття. Перед науковцями, конструкторами, керівниками оборонних підприємств постають важливі завдання щодо розробки та налагодження виробництва нового ракетного озброєння, комплексів крилатих ракет, сучасних зразків артилерійських систем, сучасних зразків високоточних боєприпасів, безпілотних літальних апаратів ударного типу, комплексів радіоелектронної боротьби, контрбатареєних радарів, засобів космічної розвідки тощо» – зазначив Глава держави.

Президент нагадав, що уже освоєно серійне виробництво новітніх танків «Оплот». «Кажуть, що у нас вони

вироблялися, але в повному обсязі йшли на експорт, бо в українській армії не було грошей, щоб закупити найсучасніші танки і озброїти ними збройні сили. Ми внесли зміни до державного бюджету, і перші танки «Оплот» виробництва Харківського заводу, надійдуть до українських збройних сил вже цього року» – повідомив Петро Порошенко. За його словами, це відповідь на побажання українських танкістів.

Як зазначив Петро Порошенко, за 2014-2016 роки було внесено більше 140 модернізацій до кожної моделі представлених на виставці бронетранспортерів БТР-4 та БТР-3 з урахуванням бойового досвіду. Також виробляються тактичні бойові колісні машини «Дозор-Б». Нещодавно відбулись випробуваннях безпілотних літальних апаратів «Spectator». «У цьому році на озброєння прийнято 22 одиниці сучасного озброєння та військової техніки» – зауважив Президент.

Глава держави також підкреслив, що Мінські домовленості, серед іншого, дали Україні час для військового будівництва. Так, за три роки Збройні Сили відновили боєздатність, наростили оперативні спроможності, покращили технічну оснащеність, вирости кількісно і якісно. «Фінансування закупівлі озброєнь та військової техніки порівняно з 2013 роком збільшилося у десять разів. Під час війни ми знайшли ці можливості. У липні, за рахунок коштів, які були повернуті українському народу, ми додали ще. Мільярд шістсот гривень піде на закупівлю та модернізацію новітніх зразків озброєння та військової техніки і ще мільярд чотириста мільйонів – на будівництво заводу з виробництва боєприпасів на основі новітніх технологій» – зазначив Президент.

Глава держави зауважив, що в бюджеті на 2017 рік на потреби Збройних Сил передбачено 64,5 мільярда гривень: «Ресурс наш доволі обмежений, але ми навчилися використовувати його ощадливо, економно і відповідально. Як результат – стримуємо армію, в п'ять разів більшу за нашу, яка має військовий бюджет, що в 10 разів перевищує наш. І обороняємося добре».

Зі слів Петра Порошенка, за три роки державний концерн «Укроборонпром» передав українській армії 16 тисяч одиниць озброєння й військової техніки. «Ніколи цього не було за всю історію країни. Вперше за десятки років українські оборонні заводи запрацювали на повну потужність. Деякі з них працюють у три зміни для забезпечення потреб оборони країни» – сказав Глава держави.

Президент нагадав, що український оборонний комплекс був тісно пов'язаний з постачанням комплектуючих з Російської Федерації, тому було розроблено програму імпортозаміщення, яка позбавляє українську оборонну сферу будь-якої, бодай мінімальної, залежності комплектуючих із Росії. Задіяно сотні державних і приватних підприємств майже в усіх регіонах України.

«Важливо, що частина представлених на цій виставці зразків озброєння та військової техніки вже наступного тижня буде направлена на лінію зіткнення. Зокрема, це танки, самохідно-артилерійські установки, бронетранспортери, зенітно-ракетні комплекси. Решта машин будуть зараховані в резерв або застосовані у військово-навчальних закладах, деякі – завершувати проведення випробувань».

В експозиції представлено близько 70 одиниць бойової техніки та озброєння. Зокрема, самохідні артилерійські установки, танки, бойові машини піхоти, бронетранспортери, вантажні та санітарні автомобілі. Серед представлених зразків і техніка Держприкордонслужби України.

Завдяки підтримці керівництва держави та реалізації проектів міжнародної технічної допомоги, у прикордонному відомстві проведена значна робота із забезпечення підрозділів Держприкордонслужби новітніми зразками техніки, озброєння та технічними засобами, у тому числі сучасними патрульними автомобілями підвищеної прохідності. Представлені тут транспортні засоби

забезпечують охорону кордону у різних умовах обстановки та місцевості.

З метою підвищення захисту правоохоронців, які виконують завдання в районі проведення АТО, підрозділи прикордонного відомства оснащені такими броньованими автомобілями як LAND ROVER Defender, VOLKSWAGEN Amarok, FORD Ranger, TOYOTA Land Cruiser, що застосовуються для патрулювання місцевості, а також мікроавтобусами VOLKSWAGEN Transporter та FORD Transit – для доставки змін прикордонних нарядів до місць несення служби.

Крім того, на державному кордоні, на лінії розмежування в районі проведення АТО та на адміністративній межі

з ТОВ АР Крим Держприкордонслужба застосовує мобільні радіаційні комплекси на базі автомобіля VOLKSWAGEN Crafter, які призначені для контролю за переміщенням ядерних (радіоактивних) матеріалів, моніторингу за радіаційною обстановкою, пошуку та ідентифікації ядерних матеріалів, надання технічної підтримки підрозділам охорони кордону під час ремонту та техобслуговування стаціонарного обладнання радіаційного контролю.

Зазначимо, що такі комплекси дозволяють в режимі реального часу відображати на електронній карті дані про радіаційну обстановку та передавати її до центру управління Службою. **К**

РЕВІЗІЯ

Під час робочої поїздки до підрозділів, що виконують завдання в зоні проведення АТО, Голова ДПСУ анонсував створення Лисичанського прикордонного загону та нового регіонального управління в місті Краматорськ.

У першу чергу Петро Цигикал перевіряв організацію служби усіх КПВВ – їх функціонування та сумлінне виконання обов'язків військово-службовцями. Він зазначив, що робота прикордонників в контрольних пунктах в'їзду – виїзду є відповідальною і надважливою, адже захищає від імовір-

них ризиків та диверсій, і водночас дає можливість громадянам України прямувати в обох напрямках.

У КПВВ «Новотроїцьке» та «Майорське» Голова Служби перевіряв місця несення служби прикордонних нарядів, бліндажі та укріплення, призначені для збереження життя особового складу та

цивільних осіб, а також поспілкувався з подорожуючими, які перетинають лінію розмежування.

Варто зазначити, що група Адміністрації Держприкордонслужби вивчає можливість розгортання на базі окремого військового відділу «Краматорськ» регіонального управління.

– Це дозволило б підвищити ефективність наших підрозділів в зоні АТО та рівень взаємодії зі Збройними Силами України й іншими правоохоронними органами, – зазначив Петро Цигикал. Таку перспективу він обговорив з Головою Донецької військово-цивільної адміністрації Павлом Жебрівським.

Під час візиту до Маріупольського загону морської охорони очільник відомства проінспектував катери морської охорони, що використовуються для патрулювання прифронтової ділянки Азовського моря, та бойовий корабель «Донбас».

Окрім того, на ділянці відповідальності Луганського загону Петро Цигикал провів зустріч з представниками райадміністрації щодо перспективи розвитку інфраструктури КПВВ «Станиця Луганська». Адже головна відмінність контрольного пункту в'їзду – виїзду полягає у тому, що тут відбувається піший перетин лінії розмежування, що завдає громадянам певні незручності. Також Голова Держприкордонслужби анонсував створення Лисичанського загону й обговорив питання поновлення роботи КПВВ «Золоте». А у пункті пропуску «Мілове» вивчив проблемні питання оперативно-службової діяльності «зелених кашкетів».

Керівник відомства вручив по 11 відомчих та державних відзнак військовослужбовцям Луганського, Донецького прикордонних загонів та Маріупольського ЗМО, серед яких – 15 медалей «За участь в антитерористичній операції». В оперативно-військовому відділі «Краматорськ» він також нагородив одинадцять військовослужбовців загону відомчими та державними відзнаками, серед яких п'ять медалей «За участь в антитерористичній операції».

– Вами пишається Служба, вами пишається народ України, – наголосив Петро Цигикал, вітаючи своїх колег. к

ПЕТРО ГАСАЙ,
ВОЛОДИМИР ПАТОЛА

РОБОТА ПІД ВОГНЕМ

У районі проведення антитерористичної операції російські найманці раз у раз обстрілюють дорожні коридори через лінію розмежування та позиції, де несуть службу прикордонники разом із взаємодіючими органами. Загалом з початку року зафіксовано 41 обстріл. За останній період вогонь відкривали по КрП «Мар`їнка» та «Майорськ» з боку невідконтрольної території – смт Олександрівка та Горлівки відповідно.

Прикордонники не вели вогонь у відповідь. Постраждалих серед них немає.

Однак для цивільних громадян наслідки воєнних дій на Донбасі наприкінці літа далися ознаки. В умовах ескалації конфлікту на лінії розмежування чималі площі території нашпиговані мінами. На одну з таких натрапили у «сірій зоні» дві жінки. Добре, що поряд були прикордонники...

01.07 після 21:00 близько двох годин не вщухав вогонь, російські найманці гатили з АГС-17, 82-мм мінометів та стрілецької зброї по контрольному посту «Мар'їнка».

11.08 терористичні війська із 22:00 більше години вели вогонь з підствольних гранатометів і стрілецької зброї в напрямку контрольного поста «Мар'їнка», що на дорожньому коридорі «Донецьк – Курахове».

27.08 та **28.08** ввечері, із 20:00 та відповідно із 19:50 незаконні збройні формування півгодини гатили з крупнокаліберної стрілецької зброї по позиції контрольного поста «Майорське».

10.09 о 07:20 бойовики вдарили із гранатометів у напрямку дорожнього коридору «Горлівка-Бахмут». Постріли також розривалися неподалік контрольного поста «Майорське», який розташований на першій лінії. Аби не допустити жертв серед цивільних громадян, прикордонники одразу призупинили пропуск через лінію розмежування. В готовність до дій були приведені резерви. О 07:50 обстріл закінчився. Роботу КПВВ було відновлено.

13.09 ввечері окупанти відкривали вогонь зі стрілецької зброї по КПВВ «Мар'їнка».

НАВМАННЯ

22.08 на КрП «Березове-2» за маршрутом Донецьк – Маріуполь пішки прибули наші співвітчизниці 1966 та 1955 року народження. Чекаючи автобуса, вони зайшли в лісосмугу неподалік контрольного поста, незважаючи на встановлені там таблички «Міни». Стався вибух.

Прикордонники Донецького загону зреагували миттєво і жінкам, які дістали рвані рани голови, спини та ніг, надали первинну медичну допомогу та викликали швидку, після чого їх направили до центральної лікарні міста Волновахи.

67-Й ТА 68-Й

Російська сторона вкотре в односторонньому порядку оформила 67-й та 68-й так звані «гуманітарні конвої». Українська міжвідомча група лише зафіксувала їх без виконання контрольних функцій, бо переміщення каравану фур відбувалося з грубим порушенням норм міжнародного та вітчизняного законодавства і погоджених з Міжнародним комітетом Червоного Хреста модальностей.

Загалом 27 липня та 24 серпня через російські пункти пропуску «Матвеев Курган» та «Донецьк» на в'їзд в Україну прослідувало по дві колони так званого «гумконвою», у першому випадку їх було 60, у другому – 56.

У вантажівках, заповнених на 50–60%, нібито перевозили дитячі харчові набори, медикаменти, медичне обладнання, будматеріали, художню та навчальну літературу. Через те, що вантаж переміщувався у закритих упаковках, зведеної групі не вдалося отримати достеменною інформацію про його вміст.

Новотроїцькі арсенали

Прикордонники оперативного підрозділу Східного регіонального управління спільно зі співробітниками Національної поліції у ході відпрацювання оперативної інформації на початку липня виявили схрон боєприпасів. В одному з покинутих будинків смт Новотроїцьке, правоохоронці виявили ручну гранату, понад 80 патронів, а також зимову та літню військову форму, медичну аптечку, виготовлену в РФ, радіостанцію та різноманітне спорядження.

Ще один чималий арсенал вибухівки, вогнепальної зброї та боєприпасів виявили правоохоронці також у покинутій будівлі, і також в смт Новотроїцьке 20 вересня в ході реалізації інформації оперативних підрозділів Держприкордонслужби та за їх участі спільно зі співробітниками СБУ, Нацполіції та ДФС. Прикордонний собака допоміг знайти сховок з тротилом, чотири протитанковими мінами, понад 200 патронами, 44 запалами електродетонаторів, 15 детонаторами для протитанкових мін, сімома ручними гранатами та протитанковою керованою ракетою російського виробництва.

525.22LR» та 376 набойів до них. Виявлену зброю та набой разом з власником передано представнику Бахмутського відділу поліції в Донецькій області для подальшої перевірки.

У контрольний пункт в'їзду-виїзду «Новотроїцьке» на початку серпня прибув «ВАЗ», яким з невідконтрольної території прямував наш співвітчизник 1963 року народження. За оперативною інформацією під час огляду під сидінням водія в авто співробітники Держприкордонслужби виявили ПМ і три набой до нього, 60 бронебійних патронів калібру 5,45, РГД-5 та мисливський набій.

У всіх цих випадках допомогли службові собаки, натреновані на пошук зброї.

НА ЗАВАДІ ТЕРОРИЗМУ

Бабуся не розгубилася

У контрольний пункт в'їзду – виїзду «Новотроїцьке» на початку вересня прибула наша співвітчизниця, яка прямувала з Макіївки до Маріуполя оформляти документи у зв'язку зі смертю онука-бойовика. Під час перевірки у жінки виявили особисті фотокартки онука, де він зі зброєю перебуває на військових позиціях, військовий квиток так званої «ДНР» та документи, що видавалися на тимчасово невідконтрольній українській владі території в Донецькій області. Зокрема, серед них було медичне заключення, в якому вказано, що смерть настала внаслідок множинних вогнепальних поранень тіла, і свідоцтво про смерть. Жінка дає пояснення СБУ.

Підвела підробка

У КПВВ «Гнучове» на в'їзд до контрольованої українською владою території України наприкінці серпня прибув наш співвітчизник 1991 року народження. Під час контролю чоловік надав паспорт з підделкою підпису та печатки міграційної служби. За результатом подальшої перевірки встановлено, що у період з листопада 2014 року по лютий 2015 року він перебував у складі так званої 1-ї Слов'янської бригади «ДНР». Громадянина було передано представникам СБУ.

Бензином і варенням

На початку липня в КПВВ «Майорське», на автомобіль «ВАЗ», за кермом якого прямував на невідконтрольну територію громадянин України, спрацював службовий собака. У паливному баку авто прикордонний наряд разом з тотожним затриманням, також «ВАЗ», тільки з різницею у місяць. На початку серпня під час перевірки автомобіля, яким наш співвітчизник їхав до невідконтрольної Горлівки, прикордонний наряд виявив вісім пластикових пляшок, які плавали в паливному баку з бензином. В ємностях містилися коноплі загальною вагою 4,5 кг. У контрольному пункті в'їзду – виїзду «Мар'їнка» правоохоронці в середині вересня запобігли спробі переміщення через лінію розмежування на невідконтрольну територію наркотичної речовини рослинного походження. На автомобілі «Форд» української реєстрації наш винахідливий співвітчизник віз банки із домашньою консервацією, в які й поклав 250 грамів «начинки». К

Підготувала Людмила ДЬОМІНА

Співробітники Державної прикордонної служби ефективно протидіють протиправній діяльності, недопущенню проникнення диверсійно-розвідувальних груп, виявленню зброї, боєприпасів у районі проведення АТО. А заодно перехоплюють передачі терористам і стримують апетити їхніх родичів. Багато в чому допомагають чотирилапі помічники, нюх яких дає найкращу наводку.

ІЗ МОРЕМ НАЗАВЖДИ

Військовослужбовці Маріупольського загону морської охорони вшанували пам'ять своїх побратимів, які 31 серпня 2014 року загинули під час бойового чергування в Азовському морі.

З 28 серпня 2014 року тактична група катерів виконувала бойове завдання в Азовському морі поблизу населених пунктів Широке та Безіменне Новоазовського району на Донеччині. Катер під командуванням Дениса Петухова, отримавши завдання не допустити проникнення на територію України незаконних збройних угруповань, зайняв позицію в трьох милях від узбережжя.

31 серпня 2014 року о 15:17 бойовики обстріляли катер керованими ракетами з берега, із відстані більше п'яти кілометрів. Стався ви-

бух, катер зайнявся, а потім затонув. Сім військовослужбовців отримали тілесні ураження різного ступеня тяжкості, а командир катера Денис Петухов та сигнальник матрос Богдан Тищенко загинули.

Цьогоріч заходи із вшанування пам'яті розпочалися з ритуалу підйому прапорів морської охорони. Біля причальної стінки вишикувався корабельно-катерний склад та керівництво загону. За командою прапори було приспущено та оголошена хвилина мовчання. Заступник начальника Східного регіонального управління капітан 1 рангу Юрій Лощак проголосив коротку промову, побажавши всім добра, миру та завжди пам'ятати своїх побратимів.

Надалі за морською традицією група військовослужбовців вийшла на катері у відкрите море та поклала вінок на воду. Заходи також пройшли біля пам'ятного знаку катера КаМО-527 в Приморському парку Маріуполя та на кладовищі, де встановлено надгробок Богдану Тищенку.

Ростислав народився в Кіровограді. Був призваний до лав Держприкордонслужби під час мобілізації у 2014 році. Проходив службу на посаді молодшого інспектора прикордонної служби 1-ї категорії – інструктора кінологічного відділення відділу «Амвросіївка» Донецького загону. 31 липня 2014 року вночі в результаті гранатометного обстрілу прикордонного підрозділу «Василівка», що в Амвросіївському районі Донецької області, життя 22-річного Ростислава обірвалося. Чимало людей втратили важливу і дорогу для себе людину.

Заходи з увічнення пам'яті загиблого охоронця рубежу пройшли за ініціативою регіонального представництва «Української Спільноти прикордонників» та за підтримки Адміністрації Держприкордонслужби України.

ВУЛИЦЯ ЧЕРНОМОРЧЕНКА

Наприкінці серпня у Кропивницькому відбувся мітинг-реквієм з нагоди відкриття Меморіальної дошки та присвоєння одній з вулиць міста імені героя-прикордонника, кавалера ордена «За мужність» III ступеня молодшого сержанта Державної прикордонної служби України Ростислава Черноморченка.

У мітингу взяли участь перший заступник Голови Держприкордонслужби Василь Серв'янюк, представники відомства та ветеранських організацій, керівник «Української Спільноти прикордонників», керівництво області та міста, представники силових і правоохоронних структур області, жителі міста. До заходів також долучилась Почесна варта разом із прапорною групою Навчального центру підготовки молодших спеціалістів ДПСУ імені генерал-майора Ігоря Момота.

Також цей захід відвідали і рідні загиблих у зоні АТО прикордонників Андрія Матвієнка та Олега Паршутіна. Усіх загиблих у той трагічний день нагородили відзнакою Президента України «За участь в антитерористичній операції» посмертно.

Перший заступник Голови Держприкордонслужби висловив співчуття усім рідним та близьким Ростислава і запевнив, що прикордонна служба й надалі робитиме усе задля увічнення пам'яті героїв, подвиг яких житиме завжди у серцях людей.

РІДНИМ

За участю керівництва прикордонного відомства та органів охорони держаного кордону в Адміністрації ДПСУ відбулася зустріч з рідними загиблих під час антитерористичної операції прикордонників. До центрального апарату відомства завітали сім'ї тринадцятьох героїв, інші родини перебували в органах Держприкордонслужби, звідки велася відеоселекторна трансляція.

Рідним загиблих героїв вручили Відзнаку Президента України медаль «За участь в антитерористичній операції», а 13-м полеглим захисникам Вітчизни, присвоєно чергове військове звання (посмертно): полковник – Євгену ПІКУСУ; підполковник – Леоніду ШІРПАЛУ, Артему КОХАНОМУ, Віктору ШЕПЕНТАЛУ, Олегу АНДРІЙЦЮ, Віталію ВІННІЧЕНКУ, Миколі ЗАЙЦЕВУ, Ігорю ПЕТРІВУ, Сергію ЛИФАРЮ; капітан – Олександр ДЗЮБЕЛЮКУ, В'ячеславу СЕМЕНОВУ, Олександр МАКСИМЕНКУ, капітан-лейтенант – Денису ПЕТУХОВУ.

– Ми зібралися, щоб вшанувати світлу пам'ять хоробрих людей, справжніх чоловіків, патріотів, які в складний для Батьківщини час, зі зброєю в руках стали на її захист, – зауважив у своєму зверненні до присутніх перший заступник Голови Держприкордонслужби Василь Серватюк. – Складно висловити ті почуття, що переживає кожен із нас, пригадуючи 67 героїв, які віддали своє життя за Україну, її суверенітет

та незалежність, за своїх бойових товаришів, заради майбутнього, за нашу свободу! Ніхто не поверне матері сина, дружині – чоловіка, дитині – батька... Але наші полегли бойові побратими живі і житимуть доти, поки вони залишатимуться в наших серцях, – додав Василь Миколайович.

За словами Василя Серватюка, наш особовий склад продовжує виконувати надзвичайно складні та відповідальні завдання як в районі проведення АТО, так і на інших ділянках. Загалом понад 18 тисяч прикордонників брали участь в АТО, 781 відзначено високими державними нагородами. Це військовослужбовці, які не словом, а ділом щодня, щохвилини відстоюють право українського народу на незалежність і самостійність.

Ми вкотре згадуємо генерал-майора Ігоря Момота. Життя для цього героя обірвалося 11 липня 2014 року. Того дня на світанку терористи відкрили вогонь по позиціях прикордонників у Зеленопільці, що на Луганщині, де

несли службу військовослужбовці Оршанецького навчального центру. 8 снарядів з установки «Град» лягли віялом навколо намету, де перебував полковник Ігор Момот. Він загинув миттєво... Ніхто не заперечить: Ігор Момот був справжнім патріотом своєї Вітчизни. На сході він особисто сформував і очолив мотоманеврену групу Навчального центру підготовки молодших спеціалістів Держприкордонслужби, що охороняла рубіж на найбільш уразливих ділянках Донецької та Луганської областей. Його підрозділ неодноразово вступав у бій з незаконними військовими формуваннями. Він горю стояв за бійців. Поки Ігор Момот перебував в зоні АТО – жоден прикордонник там не загинув. Він мріяв повернути додому всіх, хто з ним приїхав, живими...

Назавжди закарбовано в нашій пам'яті й ім'я героя-прикордонника Євгена Пікуса. Коли службова машина з офіцерами підірвалась на фугасі, Євген на руках виніс з-під вогню двох тяжкопораних офіцерів. Загинув він у бойовому зіткненні у

Красній Талівці – прикордонники зупинили диверсійно-розвідувальну групу, яка порушила кордон з території Росії. Бій тривав дві з половиною години, терористів підтримували вогнем мінометів двох бронетранспортерів та двох БМП з Російської Федерації. Також українських прикордонників обстрілювали некерованими реактивними снарядами два бойові вертольоти Мі-24 збройних сил РФ. У бою загинули чотири прикордонники, троє отримали поранення, однак прорив через кордон не відбувся.

Неначе кістка в горлі ненажерливіх терористів, які за будь-яку ціну прагнули захопити Дебальцево, стало смт Фащівка, і, зокрема, блокпост на перехресті Нетішине – Чернухине – Фащівка – Дебальцево. Жорстокість боїв за блокпост «Балу» вражала. В останніх вогневих сутичках, коли ворог, немов оскаженілий, поливав прикордонників свинцевим дощем зі всіх можливих калібрів, «зелені кашкети» втратили свого бойового побратима – старшого лейтенанта В'ячеслава Семенова. Він очолював останній наряд на тих позиціях, і зробив все, щоб зберегти життя своїх підлеглих.

Обов'язок кожного прикордонника сьогодні – увічнювати пам'ять загиблих героїв АТО, вклонятися батькам, які виховали мужніх синів, та своєю відданою працею щоденно наближати перемогу. К

ЗА МАТЕРІАЛАМИ DPSU.GOV.UA

БІЗНЕС

НА ПОВІТРІ

Подорожувати літаком комфортно та швидко – можна дістатися до потрібного місця за кілька годин. Єдиний недолік такого способу пересування – вартість перельоту. На тлі війни та економічної кризи ціна надто висока для більшості українців. Через це особливо привабливими видаються мандрівки за кордон рейсами бюджетних авіакомпаній.

Побуває думка, що вартість квитків на рейси лоукостерів у Єврозоні, куди нещодавно українці отримали можливість їздити без віз, дозволяє пасажиром здійснювати закордонні та внутрішні регіональні перельоти з мінімальними дорожніми витратами. Та чи зможемо ми розраховувати на подібне у найближчому майбутньому? Останнім часом декілька бюджетних авіаперевізників оголосили про запуск рейсів з Києва та Львова. Та попри ниніш-

ню відкритість українського лоукост-ринку, великі гравці не дуже поспішають на нього заходити. Показовим є перегляд рішення про співпрацю одним з найбільших європейських лоукостерів Ryanair. І хоча Україна нині має не найсприятливіше геополітичне положення, чим прагнуть скористатися закордонні компанії, нам важливо вести бізнес насамперед на власну користь. Можливо, майбутні обставини обернуться на краще для всіх.

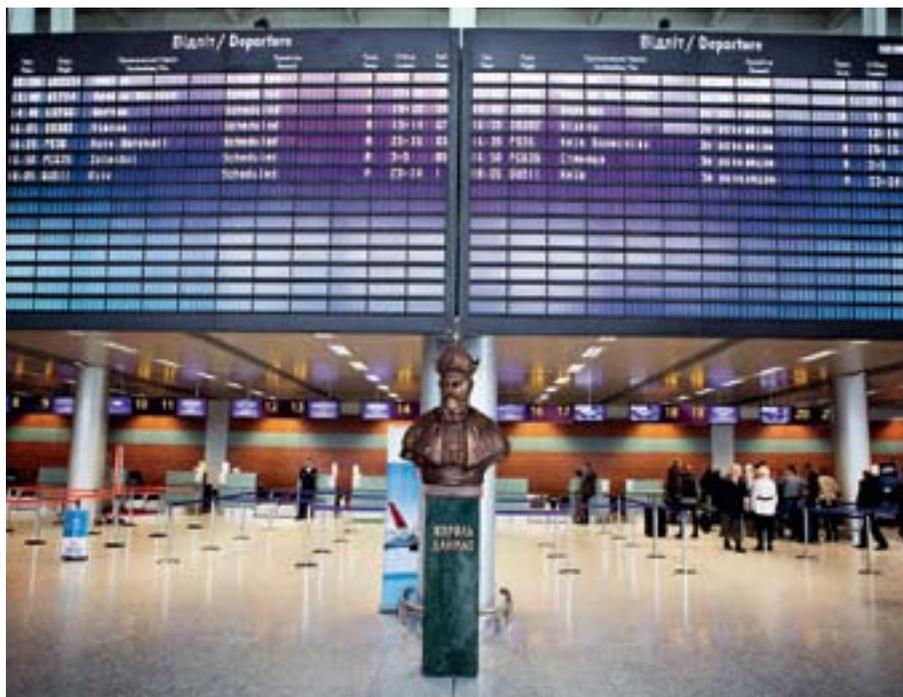
ШАРА ВІД ДИСКАУНТЕРІВ?

Сьогодні громадяни України можуть скористатися послугами таких лоукостерів як WizzAir, Pegasus Airlines, Atlasjet, Buda Airways, Ernest Airlines. Проте хочеться, аби цей перелік зростав, карта лоукост-маршрутів розширювалася, а українські тарифи не поступалася європейським.

Лоукостери – «бюджетні авіалінії», що пропонують найнижчі тарифи на переліт в обмін на відмову від більшості послуг традиційного сервісу. Зокрема, у 90% лоукостерів не передбачено харчування для пасажирів на борту літака. У разі форс-мажору не можна здати квиток або змінити дату польоту. Найчастіше такі авіалінії беруть додаткову плату за багаж, іноді його перевезення обходиться дорожче, ніж квиток на літак. Попри обмежену кількість безкоштовних послуг лоукостерів – на якість та безпеку перевезення пасажирів це не впливає.

Часто до лоукостерів зараховують авіалінії, у яких просто низькі ціни на низку напрямків, або ж відсутні певні послуги на борту. Це помилковий підхід, адже кожна з лоукост-компаній має чітку бізнес-модель, що дозволяє мінімізувати витрати на переліт і, таким чином, знизити ціну для пасажирів.

Зазвичай, вартість авіаквитка обумовлена співпрацею з віддаленими від великих міст

ЛОУКОСТЕРИ – «БЮДЖЕТНІ АВІАЛІНІЇ», ЩО ПРОПОНУЮТЬ НАЙНИЖЧІ ТАРИФИ НА ПЕРЕЛІТ В ОБМІН НА ВІДМОВУ ВІД БІЛЬШОСТІ ПОСЛУГ ТРАДИЦІЙНОГО СЕРВІСУ. ЗОКРЕМА, У 90% ЛОУКОСТЕРІВ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО ХАРЧУВАННЯ ДЛЯ ПАСАЖИРІВ НА БОРТУ ЛІТАКА.

аеропортами, мінімальним часом стоянки на землі, використанням винятково нових, тобто дешевших в обслуговуванні літаків, продажем квитків тільки через Інтернет, провезенням мінімального багажу тощо. Авіакомпанії-дискаунтери дозволяють клієнтам самостійно обирати, які саме додаткові послуги потрібні під час перельоту, і оплачувати тільки їх. Однак, опустивши умови функціонування лоукостерів, слід зауважити, що за низькою ціною продається лише незначна частина квитків на певний рейс. Адже політ повинен якимось окупитися.

Чому ж досить часто у Європі трапляються авіаквитки за ціною пари десятків євро? Такі мінімальні тарифи пропонує фактично єдина компанія – Ryanair – і переважно на непопулярні маршрути. Хоча й на розкручених напрямках, приміром, Рим – Париж, скажімо, на

жовтень можна придбати квиток від 15 євро. Насправді ж, ціни не завжди низькі. Вартість перельотів доходить і до 250 євро, просто інші компанії хочуть ще більше. Ціна зростає і на період проведення яких-небудь великих подій на кшталт футбольного чемпіонату, коли ціни на квитки в міста, де проводяться матчі, стають зовсім не бюджетними. А через тиждень тарифи на цей же рейс падають до звичного рівня. Лоукостові авіакомпанії можуть знижувати ціни на кілька днів, щоб відкоригувати темпи продажів квитків за деякими напрямками.

Згідно з даними Міжнародної асоціації повітряного транспорту (IATA), середня заповненість літаків у світі становить 70%. Відповідно, підрахунки щодо окупності рейсу проводяться, виходячи з цієї цифри – політ має щонайменше не бути збитковим, навіть якщо розкуплено не більше ніж 70% крісел. Тож авіакомпанія може дозволити собі продати ті 20-30% місць, які потенційно можуть залишитися незаповненими, за значно нижчим тарифом. Саме їх лоукостери, аби залучити клієнта, продають за пару десятків євро, а класичні авіакомпанії – зі значними знижками. Однак головна умова – решта 70% має бути стабільно заповнена пасажирями, які готові заплатити значно більше.

Звичайні, не лоукостові, авіакомпанії можуть дозволити собі нарівні з прибутковими матами й збитковими напрямками, перерозподіляючи грошові потоки в межах загального кошторису. Тому, скажімо, Lufthansa, яка має велику мережу маршрутів, заробляє передусім за рахунок транзитних пасажирів. Лоукостери працюють інакше: від точки до точки, без транзитів і міжконтинентальних перельотів.

Лоукостери в класичному розумінні на сьогодні в Україні – питання суперечливе – з цілої низки причин. Навіть на популярних

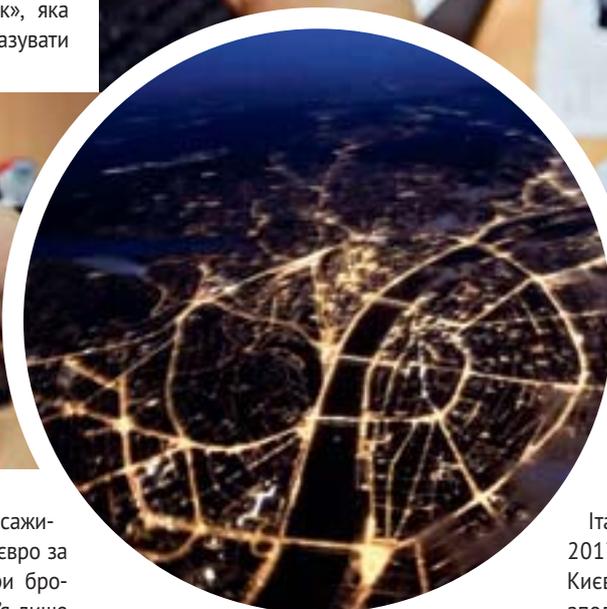
маршрутах, де літаки апіорі не літатимуть напівпорожніми (а таких напрямків з України небагато), купівельна спроможність пасажирів має бути достатньою, щоб придбати квиток за ціною, яка дозволить авіакомпанії отримувати бодай мінімальний прибуток.

Модель лоукостів передбачає низькі затрати та специфічні напрямки, на які держава чи місцева влада виділяють субсидії, а аеропорти – знижки. А на внутрішні перевезення ціна може бути низькою лише за умови, що вони будуть окупатися за рахунок міжнародних авіарейсів. Зараз авіакомпанією, яка має мережу міжнародних рейсів і за рахунок прибутку від них може дешево літати в межах України, є МАУ. Однак при цьому тарифи на внутрішні перевезення є насправді дещо вищими за собівартість. Адже переважну частину ціни квитка становлять авіаційне паливо (до 50% собівартості квитка), аеропортові збори, наземне обслуговування, податки та збори – тобто складові, які мало залежать від авіакомпанії. Вартість авіаційного гасу в Україні – мало не найвища в Європі. Одна з причин – невеликі обсяги українського ринку споживання, що не дозволяє розраховувати на оптові ціни.

КУДИ І ЗА СКІЛЬКИ?

WizzAir вже дев'ять років працює на українському ринку. Ця авіакомпанія пропонує маршрути з Києва та Львова за 21 напрямком до восьми країн. У червні цього року вона почала літати в аеропорт «Берлін-Шенефельд», а наприкінці серпня запустила нові маршрути з аеропорту «Київ» (Жуляни) у датський Копенгаген, німецькі Франкфурт-Хан та Нюрнберг, польські Люблін і Познань. Ціни на квитки стартують від 429 гривень залежно від дати перельоту. WizzAir нещодавно навіть запровадив послугу «змінюваний попутник», яка дозволяє під час купівлі квитка не вказувати

імені другого, третього та наступних пасажирів. Вартість нової послуги коштує 10 євро за кожного «неназваного» пасажирів. При бронюванні обов'язково треба вказати ім'я лише одного пасажирів. Усіх інших можна буде додати у будь-який час через сайт компанії, але не пізніше ніж за три години до вильоту.

Турецький Pegasus Airlines літає з Києва, Харкова, Львова, Одеси та Запоріжжя, пропонуючи досить бюджетні тарифи. Наприклад, ціна квитка Київ – Анкара стартує від 39 доларів. Бортом іншого турецького авіаперевізника Atlasjet із Харкова, Львова та Запоріжжя можна дістатися Анталії – від 104 євро.

До Барселони та Рима можна відносно недорого долетіти іспанською Vueling – від 85 євро.

З міжнародного аеропорту «Київ» (Жуляни) почала виконувати двічі на тиждень рейси Київ – Баку азербайджанська лоукост-авіакомпанія Buda Airways. Ціни стартують від 29 євро.

ЯК ЗАОЩАДИТИ НА ПОДОРОЖІ ЛІТАКОМ?

Можна доїхати наземним транспортом до сусідніх Угорщини чи Польщі, звідки є чимало напрямків, які пропонують лоукостери.

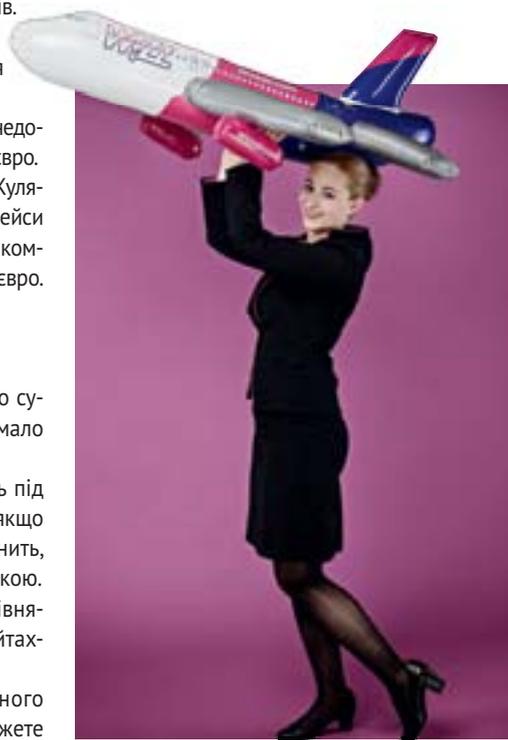
Найнижчі ціни на перельоти бувають під час сезону «низького попиту», а також якщо бронювати наперед. Проте, якщо поталанить, можна купити квитки «на зараз» зі знижкою.

Коли купуєте квитки, не забудьте порівняти вартість у різних перевізників на сайтах-агрегаторах, наприклад, Tickets.ua.

Часто дешевше буває літати з одного міста, а повертатися в інше. Якщо зможете

обмежитися ручною поклажею, теж суттєво зекономите.

Дні тижня також відрізняються за цінами. Якщо ваша подорож не обмежена датами, шукайте найдешевші квитки на рейси, що

вилітають по вівторках, коли менш активні продажі.

Реєстрація на лоукост-рейси в аеропорту часто платна, і щоб заощадити на перельоті, можете зареєструватися онлайн – безкоштовно.

ОГОЛОШЕНІ НАМИРИ

Італійська авіакомпанія Ernest Airlines у 2017 році планує почати виконання рейсів з Києва в Неаполь і Бергамо і зі Львова в Неаполь, Венецію і Бергамо. Рейси Київ – Неаполь з 9 грудня, Київ – Бергамо з 4 грудня, Львів – Бергамо з 20 жовтня, Львів – Венеція і Львів – Неаполь з 8 грудня. Вартість перельоту в один бік коштує від 50 євро, з урахуванням ручної поклажі вагою до 10 кг.

Словенська Adria Airways також розглядає можливість сполучення рейсами з Любляни до Києва. Ця компанія планує відновити польоти в Україну вже цієї зими.

Нещодавно WizzAir анонсувала, що у квітні 2018 року запустить маршрут Київ-Лісабон. Дістатися з Києва до Лісабона можна буде з пересадкою в Ризі. Ціни на сайті стартують від 116 євро, а час стикування досить комфортний.

Нещодавно стало відомо, що у львівському аеропорту розглядають перспективу надавати своїм пасажирам можливість бюджетних перельотів на далекомагістральних рейсах. Серед авіакомпаній, з якими можлива співпраця, називають Norwegian і Aer Lingus. Ці авіакомпанії виконують польоти до США і Канади з Норвегії та Ірландії. Компанія Aer Lingus відома бюджетними перельотами. Ціна квитків на європейські рейси стартує від 35 євро, на трансатлантичні – від 200 євро. Маючи квиток, скажімо, до Копенгагена, від WizzAir, пасажир може пересісти на Norwegian і полетіти за 150 євро в Нью-Йорк, Лос-Анджелес, Торонто.

У новому році українці також мають познакомиться з німецькою бюджетною авіакомпанією Eurowings, яка входить до хол-

дингу Lufthansa Group. Компанія розглядає можливість польотів за маршрутом Київ – Берлін з подальшим відкриттям рейсів на Дюссельдорф.

А нещодавно стало відомо, що міжнародний аеропорт «Бориспіль» веде переговори одразу з шістьма лоукост-авіакомпаніями, в тому числі поновлено переговори і з Ryanair. Проте поки вони тривають, керівництво від коментарів утримується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Ірландська компанія Ryanair вважається однією з найбільш бюджетних авіаліній у світі, що літає в 33 країни. Її квитки іноді дешевші за квитки на автобус у деяких європейських країнах.

Ryanair планував літати зі столичного «Борисполя» і львівського аеропорту імені Данила Галицького. З Києва Ryanair мав намір запустити рейси в голландський Ейндховен, у британські Манчестер та Лондон, у шведський Стокгольм. А зі Львова планував польоти до Лондона та Ейндховена, а також німецьких Берліна і Меммінгена, польських Вроцлава і Кракова, угорського Будапешта.

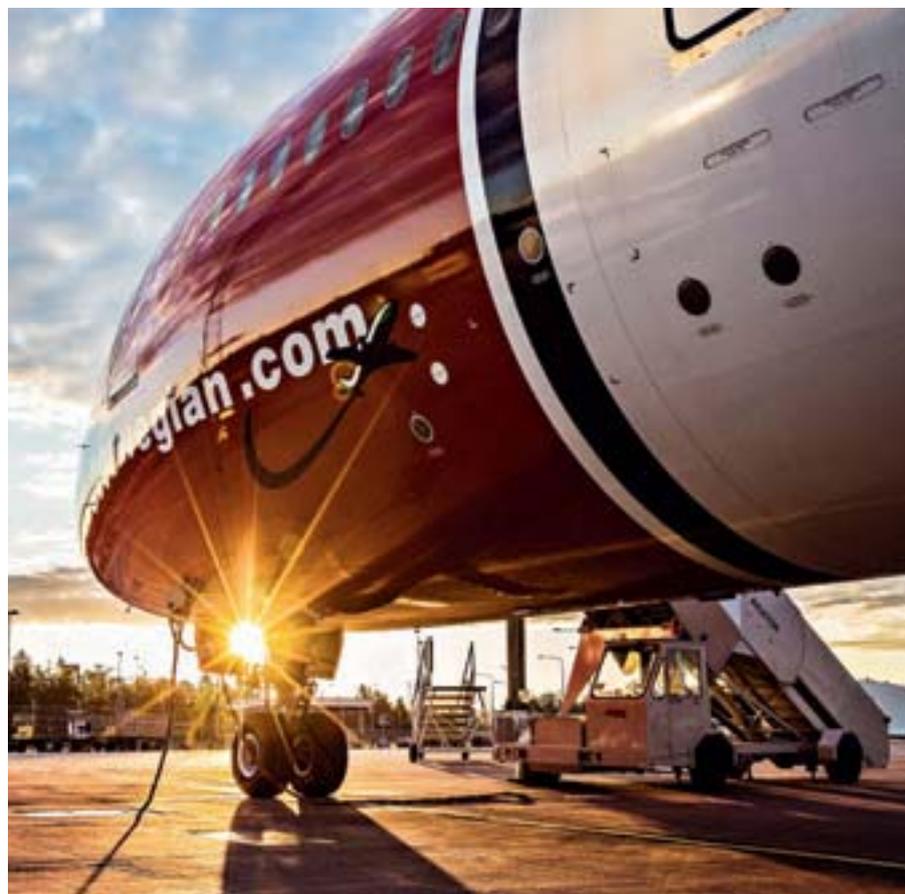
Перші рейси були заплановані на вересень, а вартість квитків становила лише 19,9 євро. З моменту оголошення наміру з'явитися на українському ринку навесні цього року, лоукостер почав продаж квитків на рейси зазначених напрямків.

Однак у середині липня цього року довікола договору з Ryanair розгорівся справжній скандал. Ірландська авіакомпанія після тривалих переговорів скасувала вихід на український авіаринок. Причиною такого рішення авіаперевізник назвав розбіжності з керівництвом

«Борисполя», яке зі свого боку звинуватило лоукостер у незаконних вимогах.

Лоукостери рідко використовують великі аеропорти. У Києві аеропортом, який активно співпрацює з такими перевізниками, є «Київ» (Жуляни). Однак цей приватний аеропорт майже одразу відмовився співпрацювати з

Ryanair, бо його можливості не зовсім збігаються з ціновими очікуваннями лоукостера. Тому переговори між ними призупинені. Аеропорт «Бориспіль» є державним, тому враховуючи активну піар-компанію довікола виходу Ryanair, саме він був змушений вести переговори з лоукостером.

Головний аеропорт нашої країни «Бориспіль» має далеко не бюджетні тарифи. Він є одним з небагатьох прибуткових державних підприємств і входить в десятку найбільших платників податків України. У разі підписання умов з Ryanair, за словами гендиректора «Борисполя» Павла Рябікіна, головні повітряні ворота держави отримали б щорічні збитки близько двох мільярдів гривень. «Аеропорт став на сторону авіакомпаній з високими тарифами, включаючи «Міжнародні авіалінії України», і позбавив українських пасажирів доступу до дешевих авіаквитків» – йшлося в офіційному повідомленні Ryanair.

Незважаючи на те, що основні домовленості вже були закладені, «Бориспіль» і Ryanair не дійшли компромісу щодо деталей угоди. Ryanair висунув ультиматум «Борисполю» щодо обов'язкового розгляду спірних питань у Лондонському арбітражі, правила 100-кілометрової зони, що має надавати знижку Ryanair при польоті в новий аеропорт та обов'язкового закріплення низького пасажирського збору, \$7,5, грошей, які отримує аеропорт за кожного пасажиря. Так, середня сума за одного пасажиря, яке вимагає аеропорт «Бориспіль» – \$20. У цю суму входять і обслуговування пасажиря на аеровокзалі, і його безпека. Також існують збори за посадку, зліт і стоянку літаків. Щоб аеропорт не втратив гроші, потрібен приріст пасажирів не менше 150 тисяч щорічно. Проте такі зобов'язання вже не взяли на себе авіалінії Ryanair. Крім того, авіакомпанія зажадала ще безкоштовних послуг: навігації, стійок для продажу квитків, стоянки під свій автопарк, приміщення під офіс тощо.

До того ж, ірландці зайняли принципову позицію: якщо не Київ, то і не Львів. Після провалу переговорів з «Борисполем» керівництво лоукостера заявило про припинення співпраці з Львівським аеропортом. Це дивно, адже яким чином причетний один аеропорт

**У НАЙБЛИЖЧИЙ РІК
ЯК ТИМЧАСОВИЙ
ЗАХІД ЛОУКОСТЕРИ
БУДУТЬ ДОПУЩЕНІ
ДО АЕРОПОРТІВ
«БОРИСПІЛЬ» АБО «КИЇВ»,
А ЗА ЦЕЙ ЧАС ЛІТОВИЩЕ
«ГОСТОМЕЛЬ» МАЄ
БУТИ МОДЕРНІЗОВАНЕ
ДО ВІДПОВІДНИХ
СТАНДАРТІВ.**

до іншого. Цілком логічно, що в кожного з аеропортів – власна тарифна політика. І трюк з відходом від того чи іншого аеропорту компанія вже застосовувала не раз. Таким чином Ryanair змушує чиновників різних країн бути поступливішими. Компанія поводить агресивно у багатьох країнах, критикуючи державу або політику аеропортів, які не пристали на їх умови. Наприклад, у 2011 році лоукостер пішов з Марселя, оскільки відмовлявся платити податки за французьким законодавством. З 2006 року компанія платила податки згідно

з ірландськими податковими зборами, ставка яких була набагато нижча. Також у 2012 році Ryanair скоротив свої послуги в аеропорту шотландського Единбурга, оскільки не зміг домовитися з представниками аеропорту про зниження плати за користування аеропортом. У червні 2016 авіакомпанія також зі скандалом пішла з міста Осло, розкритикувавши податкову систему Норвегії. Також Ryanair поступово почав залишати італійський ринок через підвищення муніципального податку на кожного пасажиря з 6,5 до 9 євро.

Жоден великий бізнес не буде займатися благодійністю на шкоду собі. Саме тому Ryanair – найбільший і найдешевший перевізник Європи, всюди витискає максимально вигідні умови для себе. Для прикладу: з наступної зими Ryanair відкриває перельоти в Ізраїль за 30 євро в один бік. При цьому за кожного туриста, якого найбільший європейський лоукостер привезе в курортний Ейлат, міністерство туризму Ізраїлю офіційно доплатуватиме компанії 45 євро. І це при тому, що і з дорожчими квитками в Європі напевне б знайшлося немало охочих відпочити на Червоному морі, де курортний сезон триває цілий рік. Проте поки ізраїльський уряд не пообіцяв цю доплату, Ryanair в Ейлат не поспішав.

З усієї ситуації в Україні поки що виграв угорський лоукостер WizzAir. Оскільки Ryanair вже почав продаж квитків ще в березні, без остаточного укладення договору, багато людей поспішили купити дешеві квитки. Коли угода не відбулася, в Ryanair пообіцяли повернути їм гроші за квитки. Однак WizzAir зробив хід конем, запропонувавши обміняти квитки на власні зі знижкою на аналогічні рейси на ті ж дати. Наприклад, WizzAir пропонував полетіти зі Львова до Берліна всього за 25 євро. WizzAir має гнучкішу позицію від Ryanair, але це відбивається на його українських тарифах, які суттєво вищі від європейських.

Водночас побуває й інша думка, що Ryanair зі своїми нечисленними напрямками з України не дуже вплине на фінансовий стан аеропорту «Бориспіль». Адже в усьому світі тарифи для перевізників знижуються, а аеропорти

заробляють на сервісі, оренді, парковці та рекламі, попит на які створює великий пасажиропотік. Натомість є практика співіснування традиційних авіаперевізників з лоукостерами в Будапешті, Франкфурті та інших містах, де лоукостери отримують знижки за обслуговування у менш зручних терміналах. У «Борисполя» є необхідна інфраструктура для цього. Аеропорт має законсервовані термінали F.

Авіаційний експерт Сергій Кадученко наголошує на тому, що головною перешкодою для приходу в Україну європейських лоукостерів є зовсім не монополія МАУ, як вважають більшість мрійників про дешеві перельоти, а ситуація на українському ринку. Проте головна причина, з якої в нас і досі немає того самого Ryanair, ще більш сумна – найбільший європейський лоукостер не бачить тут можливості заробити, бо в нас немає платоспроможного ринку. А нещодавно ірландський лоукост Ryanair заявив, що не прийде в Україну доти, поки Україна не підпише договір з ЄС про «відкрите небо».

простежується лінія ЄС на захист свого ринку від українських конкурентів, які за субконtrakтами вже літають в Європу. Якби це була єдина проблема, можна було б змиритися і списати потенційні втрати українських авіакомпаній на рахунок сплати за використання масовим пасажиром європейських благ. Ще один невідгідний пункт: всі українські повітряні судна повинні будуть проходити технічне обслуговування згідно з певними вимогами. Українські авіакомпанії не зможуть виконувати рейси на літаках, які будуть обслуговувати компанії, що не мають сертифіката EASA PART 145, причому не тільки на напрямках до країн ЄС, а взагалі. Виходом може стати аутсорсинг в іноземних (винятково ЄС) компаніях, сертифікованих згідно з вимогами згаданого документа. Їхні послуги приблизно в 4-5 разів дорожчі за українські аналоги, і до десяти разів дорожчі за послуги власної служби ІАС українських авіакомпаній. Це може призвести до подорожчання квитків українських перевізників приблизно на 15-25%.

державні, так і приватні. Більшість з них поки прибуткові і є важливою складовою військово-промислового комплексу України, ремонтуючи літаки ВПС України.

У ПОШУКАХ КОМПРОМІСУ

Водночас експерти вважають появу конкуренції на ринку авіаперевезень критично важливою для України. Прихід Ryanair відкриває як ризики, так і можливі вигоди для авіакомпаній, які вже працюють в країні. Конкуренція завжди народжує кращий продукт і ціну для споживачів. Навіть попри те, що Ryanair не зайшла на український ринок, МАУ змушені були знизити вартість квитків. А це на користь і українцям, і іноземним туристам. Між іншим, кожен іноземний турист привозить в скарбницю країни 300 – 1000 доларів.

До речі, вітчизняний МАУ теж дає знижки. Щоправда, квитки треба купувати наперед і якомога раніше, ідеально за 10 місяців. Зараз можете придбати квитки на наступний рік за дуже привабливу ціну. Знижки також будуть для покупців за 8 і 6 місяців.

Позиція наших урядовців все-таки на боці інвесторів. Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман вважає, що не домовившись із «Жульями» та «Борисполем», лоукостер Ryanair може літати з «Гостомеля». За його словами, в цьому контексті аеропорт «Гостомель» має стати саме тим рішенням, яке дозволить побороти монополію аеропорту «Бориспіль», створивши таким чином здорову конкуренцію на ринку. А також стати базовим аеропортом для всіх лоукостерів у країні.

ЧИ ВАРТО «ВІДКРИТИ ПРОСТІР»?

Багато хто вважає, що після підписання Україною угоди про спільний авіаційний простір (САП) з ЄС до нас полетять омріяні лоукостери. На жаль, навряд чи. «Відкрите небо» – справді обов'язкова умова для приходу іноземних і появи вітчизняних бюджетних авіакомпаній. Та цього недостатньо. Головне – перевізник має бачити перспективність ринку.

В Україні ідея підписання угоди про спільний авіаційний простір за будь-яких умов дуже популярна. Мовляв, слідом за цим нібито на український ринок миттєво вийдуть європейські лоукостери, а ціни на авіаперельоти різко знизяться. Натомість Олександр Ланецький, директор консалтингової компанії Friendly Avia Support, говорить, що масового приходу цих лоукост-компаній в країну не варто очікувати принаймні до того часу, поки не зросте добробут населення. Поряд із користю від підписання САП, коли в Україну зможе літати будь-яка зарубіжна авіакомпанія, є й негативні моменти. За умовами угоди, українські авіакомпанії спочатку будуть в нерівних умовах з європейськими. Останні зможуть виконувати рейси між містами України, а українські між містами в ЄС ні. У договорі явно

Крім того, стануть не потрібними вітчизняні авіатехніки, що працюють в різних українських TOIP та ІАС компаніях. Тобто наша держава втратить прямі доходи від оподаткування – все піде за кордон і створить нові робочі місця для литовців, поляків чи німців, які приїдуть тимчасово попрацювати в Україну. Замість цього ми отримаємо безробітних. Авіакомпанії стануть менш конкурентоспроможними через підвищення собівартості польотів, за які заплатить український пасажир. Так само це поставить на межу зупинки всі аваріаремонтні заводи, як

У найближчий рік як тимчасовий захід лоукостери будуть допущені до аеропортів «Бориспіль» або «Київ», а за цей час літовище «Гостомель» має бути модернізоване до відповідних стандартів.

Із можливою появою Ryanair, найімовірніше, на окремих напрямках у нас посиляться конкуренція, але очікувати великого прориву найближчим часом не варто. Принаймні, доки не підвищиться добробут пересічного українця. **К**

Підготувала Тетяна ФІЛІПЕНКО

 Журнал «Кордон»

 ua_border_service

Прикордонники тримають курс на впровадження сучасних технологій. Одним із пріоритетних завдань є створення «інтелектуальної» системи охорони кордону, яка передбачає нарощування технічної складової і прийняття на озброєння передових техзасобів. За рахунок бюджетного фінансування та проектів міжнародної технічної допомоги з-поміж іншого задіяні безпілотні авіаційні комплекси БпАК-МП-1 «Spectator-M».

З червня цього року Служба активно використовує їх для моніторингу з повітря лінії кордону, контрольованих прикордонних районів та протидії незаконному переміщенню через рубіж контрабандних товарів, заборонених предметів, а також для недопущення іншої протиправної діяльності. Застосування таких авіаційних одиниць дозволяє прикордонникам приглядати і за важкодоступними місцями – у горах, у лісі тощо. Та дає змогу оперативно виявляти й затримувати порушників.

ПЕРШІ «ЛАСТІВКИ»

SPECT

ЦІЛЬОВЕ СПОРЯДЖЕННЯ «СПЕКТАТОРА» ДОЗВОЛЯЄ ГАРАНТОВАНО ВИЯВЛЯТИ ЛЮДЕЙ, А З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕПЛОВІЗОРА — НАВІТЬ ЗАМАСКОВАНИХ В ПОЛІ У ТРАВІ. МОЖЛИВО ІДЕНТИФІКУВАТИ АВТОМОБІЛЬ, НАВІТЬ ВСТАНОВИТИ ЙОГО МАРКУ ЗА УМОВИ, ЩО РОБОЧІ ВИСОТИ, НА ЯКИХ ВИКОНУЄТЬСЯ ЗАВДАННЯ, — У ДІАПАЗОНІ ВІД 300 ДО 500 МЕТРІВ НАД ЗЕМЛЕЮ.

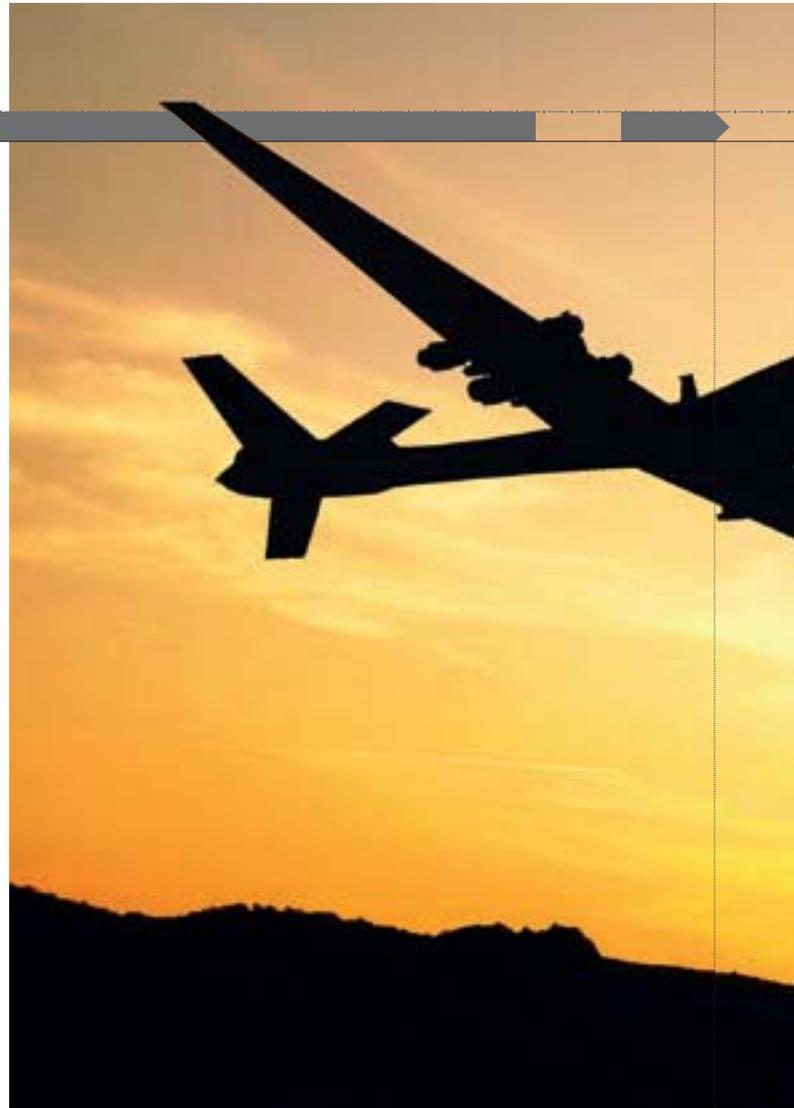
АТОР

ВИСОКО ЛЕЧУ, ДАЛЕКО БАЧУ...

Безпілотний авіаційний комплекс БпАК-МП-1 «Spectator-M», що використовується в охороні державного кордону доводить свою ефективність, виконуючи польоти на повітряний моніторинг державного кордону та контрольованих прикордонних районів на ділянках відповідальності Північного, Західного, Південного регіональних управлінь. Завершується підготовка відділення повітряної розвідки Сумського прикордонного загону. Найближчим часом розпочнеться експлуатація безпілотників і на ділянках Східного РУ.

Зараз на озброєнні прикордонників вже сім комплексів, що включають по три безпілотні літаки. Це інструмент із широким спектром застосування на необхідних напрямках. Надалі відомство планує нарощувати авіаційну компоненту в системі охорони кордону, запровадивши до 2020 року безпілотні авіаційні системи різних класів. БпАК-МП-1 «Spectator-M» – це, скажімо так, найпростіші комплекси, але їх функціонуватиме найбільше – понад 170.

– Цільове спорядження «Спектатора» дозволяє гарантовано виявляти людей, а з використанням тепловізора – навіть замаскованих в полі у траві, – розповідає начальник інженерно-авіаційного відділу – головний інженер авіації-інспектор полковник Богдан Горба. – Можливо ідентифікувати автомобіль, навіть встановити його марку за умови, що робочі висоти, на яких виконується завдання, – у діапазоні від 300 до 500 метрів над землею. І з такої відстані його не чутно та майже не

У ПРИКОРДОННИХ ЗАГОНАХ СТВОРЕНІ ВІДДІЛЕННЯ ПОВІТРЯНОЇ РОЗВІДКИ, КУДИ ВЖЕ НАДАНІ «СПЕКТАТОРИ», ЇХ ЕКІПАЖІ ПРОЙШЛИ НАВЧАННЯ НА ЗАВОДІ-ВИРОБНИКУ ТА ПРОГРАМУ БОЙОВОГО ЗЛАГОДЖЕННЯ НА БАЗІ НАВЧАЛЬНОГО ЦЕНТРУ В ОРШАНЦІ, З ЧЕРВНЯ ВИКОНУЮТЬ ЗАВДАННЯ ВЖЕ НА КОРДОНІ.

видно: якщо заздалегідь не знати, де він приблизно перебуває, його майже неможливо виявити. За один політ можна охопити ділянку кордону, протяжністю до 60 кілометрів.

ПЕРШІ «ЛАСТІВКИ»

До речі, максимальна відстань, на яку літак може віддалятися, – це 50 км, хоча, на виробництві, де налагоджено серійний випуск БпАК-МП-1, розповідають, що на випробуваннях пролітали і більше. При цьому нормальний зв'язок зберігається на відстані до 30 км, коли безпілотник передає картинку, що знімає блок корисного навантаження, де розташована камера, яка по цифрових каналах зв'язку надає інформацію в режимі онлайн на станцію наземного управління. Щодо інших конструкторських переваг, то, за словами директора науково-технічного центру ВАТ «Меридіан», конструктора «Spectator» Олега Присяжнюка, комплекси мають високі технічні та аеродинамічні характеристики, найтихіші від усіх вітчизняних однокласників, оснащуються спеціальними видами спецобладнання, швидкоз'ємними блоками корисного навантаження. Підприємство проводило низку

ДОВІДКА

- БпАК-МП-1 «Spectator» (українською – спостерігач) – безпілотні авіаційні комплекси, розроблені колективом випускників та співробітників Національного університету «Київський політехнічний інститут» і вироблені ВАТ «Меридіан» імені С.П. Корольова, що входить до складу ДК «Укроборонпром».
- «Spectator» може здійснювати розвідку державного кордону, аерофотозйомку, моніторити водні й лісові масиви, нафто- і газопроводи, та бути задіяним у пошуково-рятувальних операціях.
- БпАК складається з наземної станції керування і трьох безпілотних літальних апаратів. Літальні апарати компактні та малопомітні. Їхня електрична силова установка має низький рівень шуму. Максимальна висота польоту – 2 км, швидкість – до 120 км/год, а тривалість безперервного польоту – до 2 годин.
- Безпілотник не потребує спеціальних вимог до стартового майданчика та додаткових пристроїв для зльоту – може стартувати навіть з руки. Пристрій можна додатково оснастити камерою денного/нічного бачення із 10-кратним зумом, тепловізійною і мультиспектральною камерами, фотокамерою високої роздільної здатності, датчиком радіаційного фону та іншим обладнанням.
- Конструкторська документація відповідає усім військовим стандартам, технічні умови зареєстровані бюро кодифікації Міноборони. Літак має свій національний номенклатурний номер.

Запуск літака можна здійснювати як із руки, так і зі спеціального простого пристрою, який складається з 20-метрової резинки та колишка. 200 метрів після запуску з нього безпілотник може пролетіти з вимкненим двигуном. До речі, при крейсерській швидкості він витрачає дуже мало енергії від акумуляторних батарей. Літак має декілька режимів польоту – від ручного управління до повністю автономного і так званого напівавтоматичного. При автономному польоті він використовує супутникові сигнали, витаючи в режимі цілковитої радіоелектронної тиші. На екрані монітора, який є в наземній станції, відображається його переміщення по заданому маршруту, точки, на які він має зайти. За потреби спостереження вмикається режим, що передає системою телеметричного зв'язку сигнали, інформацію про стан його

експериментів у випробувальному центрі ЗСУ. За отриманими даними від цифрової камери зв'язку можна говорити про те, що її розпізнавальна здатність зараз найкраща серед усіх наявних безпілотних авіаційних комплексів в Україні. З кілометрової висоти розрізняються в оптиці навіть десятисантиметрові смужки на авто.

Безпілотний авіаційний комплекс включає в себе низку вузлів: декілька літаків, наземну станцію управління, до складу якої входить спеціальний комп'ютер, монітор для обзору, пульти ручного управління безпілотним літаком, пристрій для зарядки батарей. Протягом доби можна здійснити 4 – 6 польотів. Усе це обладнання вміщається у спеціальні рюкзаки. На розгортання безпілотника потрібно 10-15 хвилин. Мінімальна кількість людей для обслуговування комплексу – дві особи, але зручніше, коли працюють троє.

«органів», швидкість та висоту польоту, координати тощо. У нічний час при наблизненні до точки посадки оператор вмикає у літаку спеціальні сигнальні вогні, за якими визначає, де той знаходиться, і розкриває парашут для безпечної посадки. Міцність корпусу літака – теж на високому рівні, бо конструктори намагалися максимально знівелювати можливі наслідки зіткнення корпусу із перешкодами.

– За світовою класифікацією БпАК-МП-1 належить до так званого класу «міні», – розповідає Олег Арсенійович. Цей літак дуже швидко можна переналаштувати, встановивши інші блоки корисного навантаження, за допомогою яких можна розширити сфери його використання. Приміром, вдень можна спостерігати за обстановкою за допомогою звичайної цифрової камери, а для нічної зйомки встановити тепловізор.

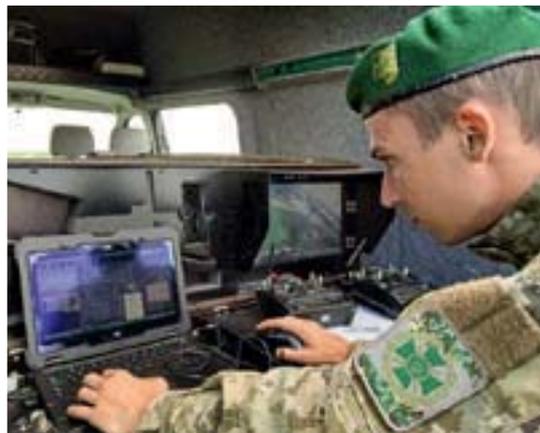

Наше обладнання і літак мають свою ціну, але не дуже високу. Вартісними є імпортні комплектуючі, які входять до комплексу: авіоніка, двигуни, акумулятори, регулятори струму, автопілоти. Хоча є і вітчизняні наробки, та ними оснастити літак, аби він мав високі тактико-технічні характеристики, неможливо. На наше замовлення розробляють окремі елементи у Великобританії, США, Франції, Німеччині, Японії. Ми збираємо найкращі комплектуючі, які зараз існують у світі, щоб наш продукт був конкурентоспроможним. Однак на цьому не зупиняємося – триває модернізація комплексу, розширення його функціоналу, поліпшення всіх характеристик. Готуємо нову модифікацію цього виробу до випробувань. Буде представлено зовсім новий, на порядок кращий зразок.

– Найбільша перевага «Срестатор» в тому, що він може застосовуватися в будь-який час доби у важкодоступних місцях, – розпові-

**ЗДЕБІЛЬШОГО
БЕЗПІЛОТНІ КОМПЛЕКСИ
ВИКОРИСТОВУЮТЬ
ДЛЯ ВЕДЕННЯ ВІДЕО-
ТА ТЕПЛОВІЗІЙНОГО
СПОСТЕРЕЖЕННЯ.
РЕЗУЛЬТАТИ ТАКИХ
СПОСТЕРЕЖЕНЬ
ФІКСУЮТЬСЯ НАЗЕМНОЮ
СТАНЦІЄЮ УПРАВЛІННЯ
ТА ПЕРЕДАЮТЬСЯ ДО
ЦЕНТРУ УПРАВЛІННЯ
СЛУЖБОЮ, ЩО ДОЗВОЛЯЄ
ПРИКОРДОННИКАМ
ОПЕРАТИВНО РЕАГУВАТИ НА
ВИКЛИКИ ПРОТИПРАВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НА КОРДОНІ.**

дає заступник начальника відділу планування оперативно-службової діяльності авіації та застосування авіаційних органів та підрозділів полковник Геннадій Бондік. – Хоча є і певні труднощі, бо комплекси переважно використовуються вздовж звивистої лінії держкордону, і саме оператори мають дуже пильнувати через небезпеку помилкового заходження до повітряного простору суміжної держави.

На відміну від пілотованої авіації ці безпілотники не такі затратні, не потребують аеродромів, вартісних засобів обслуговування техніки, можуть використовуватися прикордонним нарядом, який має допуски та пройшов відповідну фахову підготовку. У ДПСУ підготовлено сім екіпажів, які вже виконують завдання на ділянках держкордону.

ОПЕРАТОРИ «ПТАШОК»

У прикордонних загонах створені відділення повітряної розвідки, куди вже надані «Спектатори», їх екіпажі пройшли навчання на заводі-виробнику та програму бойового злагодження на базі навчального центру в Оршанці, з червня виконують завдання вже на кордоні. За рішенням начальника прикордонного загону відділення повітряної розвідки вибуває на визначену ділянку, отримує дозвіл на використання повітряного простору і виконує політ. Задіють комплекси в загальній системі планування використання авіації, тобто на кожен день затверджуються плани, повідомляються відповідні органи управління повітряним рухом, щоб не допустити зіткнення у повітрі з цивільними суднами. Відділення повітряної розвідки тримають постійний зв'язок з відділами управління службою тих органів, на ділянках відповідальності яких вони працюють.

У підрозділах повітряної розвідки на відповідальних посадах служать сержанти, старшини і прапорщики на чолі з офіцером, начальником відділення. Щоб стати оператором БПЛА, треба пройти тестування. Відбирають, природно, найкращих, які далі вивчають теорію та практику пілотування. Та на цьому підготовка не закін-

чується, задіяний персонал проходить постійні тренінги, навчально-тренувальні польоти, злагодження дій та інструктажі щодо усунення несправностей, у разі їх виникнення.

Здебільшого безпілотні комплекси використовуються для ведення відео- та тепловізійного спостереження. Результати таких спостережень фіксуються наземною станцією управління та передаються до центру управління службою, що дозволяє прикордонникам оперативно реагувати на виклики протиправної діяльності на кордоні.

Оператор повітряної розвідки – пілот Мобільного прикордонного загону Михайло розповідає, що на запуск багато часу команда не витрачає, єдина затримка може бути з отриманням рішень-дозволів на виліт. Літаки, зазвичай два з яких – з камерою, третій – з тепловізором, запускають по черзі, бо станція здійснює управління лише одним з них. Для запуску важливо, щоб не було перешкод: дерев, будинків, ліній електромереж. Те ж саме стосується і посадки, найважливого етапу пілотування:

– Тренувальні польоти відбувалися на звичайній рівнинній місцевості. А коли безпосередньо поїхали на кордон, у гори, мали клопіт. Садити на нерівні хребти, що з усіх боків обдуває сильний вітер, – такий досвід отримали вперше, – ділиться спогадами Михайло.

Від початку роботи БпАК-МП-1 «Спектатор-М» на кордоні минуло три місяці, і за цей час виконано 340 польотів, загальний наліт становить близько 255 годин. Це достатньо інтенсивне використання безпілотників на початковому етапі. Не забариться той час, коли саме із напрацюванням досвіду пілотування, завдяки оперативності і несподіваності для порушників вдасться значно підвищити ефективність і результативність охорони рубежу. **К**

Підготували
Мирослав СМОЛЬНИЦЬКИЙ, Тетяна ФІЛІПЕНКО

Історії про шапку чи плащ-невидимку є в казках, міфах, легендах та переказах майже всіх народів світу. Одягнувши на себе такий аксесуар їх герої проникають скрізь і всюди абсолютно непоміченими, долаючи в рази сильнішого ворога. Така омріяна супер властивість і нині надихає до дії багатьох охочих.

Про непомітність сьогодні серед інших думають і ті, хто прагне ефективніше воювати та зберегти життя, потрапивши у вороже оточення. Інструктор Міжнародного Антитерористичного центру Спеціальної підготовки і Школи виживання S.E.R.E.&C.S.A.R., співавтор Бойової системи виживання для підрозділів МО, МВС, СБУ, учасник бойових дій В'ячеслав АНДРІЄНКО розповів, як стати невидимим, знаючи різновиди та дотримуючись основних принципів маскуванню.

В'ячеслав АНДРІЄНКО

S.M.E.A.C.

ЕФЕКТ НЕВИДИМКИ

Існують три різновиди маскуванню: збереження таємних планів держави, оперативне приховування угруповань військ, тактичне приховування від противника.

П'ять принципів маскуванню як стилю організації самостійного виживання можна запам'ятати за аббревіатурою SMEAC: Situation – ситуація, Mission – місія, Execution – виконання, Administration – адміністрація, Command – команда. Це елемент армії Сполучених Штатів. Подібні стилі використовують військові групи в усьому світі.

SITUATION

Оцінка маскувальних властивостей місцевості. Цей пункт ми виконуємо до відправлення на місцевість, вивчаємо територію заздалегідь, розглядаючи аерофотознімки тощо. На що потрібно звернути увагу перш за все!

ФОНОВІ ОЗНАКИ МІСЦЕВОСТІ НА МОМЕНТ ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ:

Основний фон лісу, куща, трав'яної рослинності, пустельних районів, гірських утворень, оголених ґрунтів, снігу, води; Фактура фону: дзеркальна (вода, сніг), гладка (місто, гори), шорстка (невисока рослинна місцевість), ворсиста (стеги), тощо.

Навіщо нам потрібна фактура? Наприклад, маємо фон лісу і чагарнику, пофарбуємо свій одяг відповідні кольори, тоді фактура його фону буде гладкою і неприйнятною для місцевості. Навіть якщо заляжете у заростах, вас легко помітять. Тож не забуваємо використовувати місцеві предмети для маскуванню.

Світлотіні та кольорні зміни на маршруті. У лісі є місця, освітлені сонцем, а є затемнені. На останніх людину видно менше, маскуватися простіше, а коли падає світло, змінюються відтінки кольорів. Слідкуйте за змінами вздовж маршруту. Його потрібно планувати таким чином, щоб залишатися здебільшого в тіні. Обов'язково варто враховувати розмивні або контрастні ділянки, для приховування свого силуету, а також місцеві предмети та можливість їх використання.

Спостережний пункт часто маскують під особливості конкретної природної локації. Це може бути що завгодно. Наприклад, білці тихо вночі вирубують справжній пенек і ставлять замість нього інший, що зовні повністю нагадує попередній, проте вже з порожниною всередині для спостереження за ворогом. Особливої уваги вартий рельєф місцевості та поля невидимості. У низовинах, горах чи то серед чисельних пагорбів по-

трібно вести спостереження з різних точок. При облаштуванні опорного пункту ви маєте одразу відзначити на мапі ці поля, щоб розставити додаткових спостерігачів. При цьому слід пам'ятати про наявність штатних і підручних засобів маскуванню.

MISSION

Усунення демаскуючих ознак посилюється або послаблюється залежно від природних умов, у яких проходять бойові дії, характеру навколишньої місцевості, пори року, поточної погоди, освітлення і відповідно до загальної бойової обстановки.

SHAPE AND OUTLINE – обриси і форма.

Людське око ідентифікує лише чіткі геометричні фігури. На незрозумілих предметах воно не фокусується. У таких випадках доводиться міняти кути зору чи підходити ближче до об'єкта. У бойових умовах обриси і форма мають бути максимально розмитими. Нам необхідно приховати силует, тобто плечі і голову, те, що людина розпізнає на будь-якій відстані.

COLOR AND TEXTURE – колір і фактура.

Якщо ми вліпаємо зелене листя, не хвою, у спорядження, одяг чи головний убір, пам'ятайте, що воно дуже швидко віяне. За день буде інша фактура, тому її потрібно часто змінювати.

SHINE – блиск. На сонці можуть блищати скло бінокля або оптичного прицілу, багнет, фляга, алюмінієвий казанок. Навіть сталевий шолом, пофарбований у захисний колір, дає відблиск на сонці. Спостерігач добре це знає. Трохи заправ де-небудь сонячний зайчик, він вже буде насторожено видивлятися і шукати причину. Тому різні блискучі предмети ми усуваємо, заклеюємо маскувальною електроізоляційною стрічкою чи фарбуємо під колір фактури та фону. Зброю обов'язково літом фарбуємо, взимку заклеюємо пластиром чи обмотуємо бинтом.

SHADOW – тінь. Предмет краще видно, коли він освітлений яскраво і дає тінь, а фон, на який він проєктується, є контрастним. Так, наприклад, пробирається снайпер за стіною, сонце світить йому в спину. Не встиг дійти до кута, а ворог вже наготові, чекає його: крізь щільну цегляну кладку жоден погляд не міг проникнути. Хто ж міг видати снайпера? Його власна тінь. Однак досвідчений боєць знає надійний засіб, як позбутися цієї нав'язливої супутниці. Варто йому сховатися в чужу тінь, як його власна зникає безслідно. Тіні дерев, будинків, парканів, пагорбів не тільки знищать вашу власну тінь, але ще й приховують від чужого ока. Кожен солдат, а особливо снайпер, завжди повинен бути наготові.

У 1916 РОЦІ в ході Першої світової війни бойові дії на французькому фронті мали переважно позиційний характер. Противники, зарившись у землю один навпроти одного, місяцями стояли на одному місці і знали буквально кожен клаптик і кожну вибоїну. Простір між окопами, так звана нейтральна смуга, була вивчена з мікроскопічною ретельністю. Кожна викинута з окопу порожня консервна банка негайно піддавалася жорсткому обстрілу. Здавалося, годі було й думати про те, щоб спорудити майже на очах у ворога новий наглядний пункт, але ось що придумали французи. В одному місці на нейтральній смузі земля вигнулася бугром. Обидві лінії окопів перетинали паризьку дорогу. На вершині горба, який давав чудовий огляд німецьких позицій, стояв кам'яний стовп, а на ньому табличка із зазначенням відстані до Парижа. Французи сфотографували цей стовп і послали знімок на завод. Там виготовили зі сталі точну копію стовпа, порожню усередині, з отвором для спостерігача. Зробили і табличку з написом. Вночі французькі розвідники виповзли на нейтральну зону, вирили справжній стовп, а на його місце поставили сталеву копію. З окопу до цього оригінального спостережного поста прокопали підземний хід. Більше місяця сидів там французький спостерігач і без перешкод стежив за всім, що діється у ворожих окопах. Німці так і не здогадалися про цю хитрість.

MOVEMENT – рух. Тут діє принцип – SLLS (Stop – зупинись, Listen – послухай, Look – подивись, Smell – понюхай). Це настанова для перевірки місцевості на наявність противника.

NOISE – шум. Ми можемо пересуватися безшумно під звуки місцевості, під час поривів вітру, коли шумлять трави, листя, якщо поряд залізна дорога, і їде поїзд. Також під звуки пострілів, і коли працює артилерія.

SCENT – запах. Був у мене один фахівець, який за 200 м від нас почув запах сигарет, і то виявилася засада. Бійці, які не палять, швидко пронюхають ворожого курця, особливо шлейф ароматичного тютюну. Крім того, не використовуйте репелентів (засоби проти комарів), вони мають специфічні запахи. Замість них можна рятуватися маскувальним гримом, він має певний фермент проти комарів, умовно гуталін.

ТРЕНД

Наприкінці 60-х камуфляж з американських військ приходить і в цивільний одяг – як протест проти війн. Носіння військової форми на вулицях міста мало привернути увагу населення до проблеми війн. Показати, як би вони почувалися, якби в їхньому місті вели бойові дії і працювали солдати. Мода швидко пішла, але воскресла у 80-х, набувши небувалого піднесення на початку 90-х під час війни в Перській затоці.

Модна промисловість почала виготовляти псевдо-військові розмальовки більш м'яких тканин, імітувати фурнітуру під відзнаки. Марки Jhon Galliano, Anna Sui, Commes des Garçons перенесли риси військової форми на моделі спідниць і суконь. Камуфляж міцно закріпився у спортивному одязі.

Також він користується попитом серед мисливців, рибалок і частини туристів. Модне забарвлення під диких тварин – леопард, зебра – є одним з різновидів камуфляжу.

У деяких субкультурах, таких як ріветхеди, НС-скінхеди, готика, кіберпанк, панк і особливо в культурі сталкерів камуфльований одяг є важливим і необхідним елементом.

ВЛІТКУ 1944 РОКУ під час боїв за утримання плацдарму на західному березі річки Вісли артилерійські розвідники ніяк не могли виявити мінометну батарею ворога, яка ночами систематично обстрілювала їхні позиції. Тоді сержант Юсупов вирішив вдень викликати вогонь цієї батареї й тим самим розкрити її розташування. Для цієї мети він уночі за 200 м від свого спостережного пункту спорудив помилковий. Дві скляні банки, поставлені відповідним чином, імітували блиск скла оптичного приладу, а каска, що рухалася, імітувала спостерігача. По касці спочатку відкрив вогонь гітлерівський снайпер, а потім і мінометник, виявивши місце розташування своєї батареї. Так, активне маскуванню – створення помилкових окопів, переднього краю, спостережних пунктів, позицій танків і кулеметів, аеродромів, помилкові маневри живою силою – дезорієнтували противника, збиваючи його з пантелику, змушували відкривати вогонь, тим самим виявляючи свої вогневі позиції.

Слід пам'ятати і про зменшення вірогідності виявлення технічними засобами розвідки:

1) інфрачервоними пристроями нічного бачення. Їх не уникнеш, проте є така тканина та фурнітура з IRR (intra red reflective) просоченням. Це дієвий варіант, що не «світиться». До речі, на уніформі вітчизняного виробництва світяться всі так звані липучки. Просочення IRR коштує недешево, проте воно того варте. Ним можна обробляти і натуральні матеріали, і

синтетику. Ще один ефективний метод проти технічних засобів розвідки – це спотворення.

2) тепловізійними – теплові засоби, що відчують теплову сигнатуру об'єкта. Знову ж таки, тільки достатньо потужні. Пересувні, які наші бійці використовують, рідко показують чітку форму, лише розмите зображення. У таких випадках має працювати фахівець або потужніша техніка. Наприклад, половину вертольота McDonnell Douglas AH-64 Apache – «Апач»

(американський основний ударний вертоліт) займає інфрачервоний датчик, що сканує чіткі силуети. У нього є декілька режимів роботи. Режим White hot показує те, що більш гаряче на темному фоні природи, білим чи сіруватим кольором. Black hot – виділяє теплову сигнатуру на світлому фоні темним. Serial – поняття, відоме усім фотографам, має помаранчево-коричневий відтінок. І, дуже рідкісний режим Rainbow, який показує спектральні живі предмети на темному фоні. Мені доводилося його тестувати. Через нього видно, як б'ється серце, відбувається кровообіг, як в аорті пульсує кров. Від грамотних операторів та техніки, подібної до вертольота «Апач», неможливо схватитися. Однак, є варіант. Спеціальні або верблужі ковдри, які тримають тепло. Можна підсовувати їх під одяг або просто накритися, проте повністю людина все одно не замаскується.

Також щодо розділу кольору та фактури, варто пам'ятати – боєць повинен завжди представляти противнику зовнішню частину листя. З тильного боку листя світліше, і це чітко видно на військових розвідувальних фотографіях. Світлі, обламани кінці гілок слід замаскувати брудом, щоб вони стали непомітні. Дуже свіжий підлісок несприйнятливий до інфрачервоної частини спектра через вміст хлорофілу. Тому його використовують певною мірою для маскуванню від сканування інфрачервоними променями.

3) радіолокаційними та радіотехнічними засобами Зараз нова модна тенденція зовсім мені незрозуміла. Якщо ти без радіостанції, то ти невіглас. Хоча ніхто грамотно з ними не обходиться. Часто різні дурниці лунають в ефір. А от радіолокація, це вже інше. Серйозна річ, від якої складно схватитися. Згадайте, як полює летюча миша. Вона посилає сигнал і отримує його відображення. Врятує тільки рельєф місцевості та поля невидимості.

КАМУФЛЯЖ від фр. *camouflage* – маскування. Польову військову форму одягу почали цілеспрямовано шити з тканини захисно-маскувального кольору наприкінці XIX – початку XX століття. У кінці XIX століття британські колоніальні війська в Індії перейняли колір хакі, що перською мовою означає «кольору пилу». Форма кольору хакі успішно показала себе на полі бою у південноафриканській війні з бурами 1899 – 1902 років. Тому незабаром її перейняли і широко використовували учасники Першої світової війни.

Тоді британський художник і офіцер військово-морського флоту Норман Уілкінсон розробив особливу схему маскування для військового флоту – так званий «сліпучий камуфляж» (іноді вживають більш загальний термін «деформуючий»). Цей камуфляж не намагався заховати судно, а ускладнював оцінку відстані до нього, його швидкості та курсу.

Під час Другої світової використовували зимовий камуфляж – білі маскхалати, які вдягали поверх шинелей. У 1944 році з'явилися камуфляжні

костюми світло-зеленого кольору з брудно-сірим малюнком, що імітує листя, або з малюнком, що нагадує нинішній «цифровий» камуфляж.

Після війни потреба робити камуфляжну форму майже відпала. Однак наприкінці п'ятдесятих років двадцятого століття у зв'язку з військовими діями у Південно-Східній Азії камуфляжний бум відновився. Для армії США тоді пошили 43 маскувальні комплекти, серед них: «пустеля», «ліс», «джунглі», «зима» та інші.

У 1984 році створили «цифровий» камуфляж, схожий на конфігурацію пікселів на екрані монітора. Такий малюнок заважає очам зафіксуватися на об'єкті, змушуючи сприймати його як «білий шум».

Сьогодні кожна армія прагне мати один універсальний малюнок, допрацювати кольорові рішення залежно від типу місцевості. Технологія MultiCam від компанії Crye Associates зі США показала значну перевагу перед іншими кольорами, внаслідок чого її обрали як основу для забарвлення камуфляжу МТП і модифікували шляхом змішування з британським забарвленням DPM.

БІЛОК РЕФЛЕКТІН: шкіра кальмара

Здатність каракатиць, кальмарів та восьминогів ставати невидимими у воді дозволила вченим з Університету Каліфорнії та Університету Дьюка створити «плащ-невидимку» для морських піхотинців. Вони використали білок під назвою «рефлектін», здатний прилаштуватися під світло з різною довжиною хвилі. Фахівці знайшли його в тканинах шкіри кальмара лонгфін (*Loligo realeii*), якого вивчали на замовлення Служби військово-морських досліджень США. Вони виявили, що в його тканинах чергуються шари клітин з високим і низьким показником заломлення. Скорочуючи і збільшуючи відстань між шарами, кальмар «відбиває» світло різного діапазону і змінює колір. Щоб відтворити цю здатність, вчені виділили рефлектін з клітин з високим показником заломлення і помістили шар цього білка на оксид-графенову і діоксид-силіконову плівку. По черзі обробляючи матеріал водяною парою і розчином кислоти, їм вдалося змусити шар білка розширюватися і опадати, змінюючи колір. Фахівці стверджують, що їхня розробка стане «першим вирішальним кроком» до створення плаща невидимки.

Важливо подбати про приховування слідів специфічної діяльності – контрслідопитство:

а) сліди зупинок і життєздатності. Змінюючи місце базового табору нічного не лишаємо після себе. Британський спецназ, підпорядкований британським ССО, навіть свої відходи забирає із собою в пакети, щоб їх взагалі неможливо було ідентифікувати.

б) сліди виконання завдань. Не лишайте після себе боєприпаси, вибухові речовини тощо.

EXECUTION

Щодо використання штатних маскувальних комплектів потрібно знати та вміти правильно застосувати те, чим забезпечила держава і що надають волонтери. Наприклад, якийсь модний синтетичний шарф в сітку у приладі нічного бачення світиться на 1,5 кілометра. І знадобиться він тільки для розміщених у таборі.

Уміле застосування на місцевості. Пам'ятаємо про фон, під який має підходити наш камуфляж і під який ми взагалі маскуємось.

Маскувальне забарвлення наноситься на техніку, обладнання, об'єкти, уніформу, на захищені ділянки тіла.

Типи бойового забарвлення:

а) бойове – чинить психологічний вплив. Вікінги одними з перших застосували бойове розфарбування, малюючи собі черепа для залякування ворога під час нападу. До речі, макіяж у жінок також має психологічний фактор.

б) захисне – розмитий фон місцевості.

в) деформуюче – спотворення зовнішнього вигляду і дії на різних фонах. Наноситься на основний захисний фон за принципом: деформуючі плями (якщо камуфляж п'ятиколовий, він працюватиме на п'яти різних фонах). Осі витягнутих плям мають складати вісь 30-40 градусів від лінії симетрії; плями, своїми центрами не повинні збігатися з виступаючими або вхідними кутами, а також не мають перериватися на зовнішньому контурі. Це серйозна наука. Покрийте звичайну білу тарілку плямами чорної туші

Існує думка, що **ПРОФЕСІЙНІ НІНДЗЯ** завжди носили чорний (червоний, блакитний) одяг особливого покрою. Насправді, вбрання чорного кольору не було ні повсякденним одягом, ні формою, яку б усі ніндзя були зобов'язані носити постійно. Це лише маскувальний костюм, який робив свого власника майже непомітним у темряві. Водночас, як стверджують фахівці, чорний колір не завжди здатний якісно замаскувати людину, адже «відсвічує» навіть у майже повній темноті, тому оптимальний вибір – одяг темно-зеленого або коричневого кольору. Ніндзя одягався відповідно до часу доби, погоди, типу завдання. Головна мета його костюма – зробити власника найменш помітним для оточення, тож ці вояки ніколи не носили одягу яскравих кольорів у повсякденному житті віддаючи перевагу звичайному кімоно. Ніндзя вміли перетворюватися в демонів. Найчастіше замість перетворень воїни-тіні вміли використовували розфарбовані дерев'яні маски демонів з мініатюрними розпилювачами горючої суміші. Жахливий вигляд, доповнений ілюзією «вогняного дихання» викликав жах у ворогів ніндзя, даючи йому додатковий шанс на перемогу. Як майстри обману, вони добре знали на використанні камуфляжу, що приховує їхнє місцезнаходження. У справу йшли рукотворні і природні об'єкти, під чийм прикриттям ці спритні розвідники творили свої темні справи, ніким не помічені. Наприклад, ніндзя міг зникнути з поля зору, стрибнувши у яму, наповнену дрібною золою адамового дерева. На відстані таку яму було неможливо помітити. Через здатність ніндзя чудово маскуватися багато людей вважали, що ці шпигуни наділені надприродними здібностями.

QUANTUM STEALTH

Канадська компанія HyperStealth спеціалізується на камуфляжі і випускає тканину Quantum Stealth. Цей м'який матеріал обводиться світлом навколо об'єкта і дозволяє зробити предмет невидимим для очей, приладів нічного бачення і тепловізорів, а також приховує тінь. Матеріал діє без камер, батарей, ламп і дзеркал, мало важить і, за словами розробників, коштує недорого. Проте, купити його поки не можна, адже спочатку ця тканина була призначена для канадської, американської та британської армій. Військові і представники груп швидкого реагування почали тестувати Quantum Stealth у 2012 році. У квітні 2014-го HyperStealth оголосила про запуск комерційного варіанта свого плаща-невидимки: HyperStealth INVISIB. Компанія оформлює права інтелектуальної власності на масову версію розробки.

так, щоб вони підходили до країв. Поставте тепер «камуфльовану» тарілку на чорний стіл і відійдіть на кілька кроків. Плями туші зіллються зі столом, і можна буде бачити тільки білі шматочки неправильної форми. Якщо ж поставити замасковану тарілку на білу скатертинку, будуть видні тільки чорні плями, а білі зникнуть. Чорні та білі плями зливаються з фоном і тарілка стає непомітною.

Снайпер у зеленій польовій формі на зеленій галявині – невидимий. Однак варто йому переповзти на ріллю або підійти до будинку – він одразу себе видасть. Зелений силует на чорноземі або на тлі цегляної стіни буде видно здалеку. Ось тут снайпера рятує камуфльований халат. З ним ніде не пропадеш. Шкода, що їх чомусь вже не використовують. Це та ж тарілка, розписана тушшю. Зелені плями зливаються з травою і листям, коричневі – з глиною і стволами сосен, сірі – з піском, зі скелями, з бетонними стінами, чорні – з чорноземом і обвугленими балками, білі – зі снігом. Даремно противник буде напружувати зір. Він побачить тільки зліті за кольором з фоном плями неправильної форми.

г) імітуюче – надання вигляду інших предметів.

Фарбування відкритих ділянок тіла здійснюється обраним способом: обов'язково зафарбовуємо обличчя, ший, вуха, руки. Обираємо середній фон серед всіх фонів на місцевості, а вкраплення робимо темніші та світліші.

- **Хвойний ліс – Broad Slash** – вкраплення у вигляді рваних смуг, адже у хвойному лісі більшість об'єктів мають чітку форму.
- **Джунглі – Broad Slash** – рвані смуги округлої форми.
- **Пустеля** – вкраплення, у вигляді невеликих розсічених смуг без плям.
- **Arctic** – вкраплення маленькі плямами, сніг ідеально білим бути не може, у зимовому лісі маскуватися повністю у білий колір не варто. Ідеальний варіант – білий низ, а верх – мультикам чи звичайний камуфляж.
- **Трава чи відкрита площа** – вкраплення у вигляді розсічень, тобто рваних смуг.

ADMINISTRATION/LOGISTICS

Цей принцип зосереджується на медичних питаннях, запасах продовольства, води та бензоприпасів.

COMMAND/SIGNAL

Містить будь-які сигнали, які ми використовуємо для координації руху зі схемою маневру. Обговорення ключових подій всієї операції. Яким буде порядок дій, послідовність команд за певних обставин.

Не можна недооцінювати противника, його вміння вести спостереження і влучно стріляти. Тому будь-яка активна маскувальна дія, хибна споруда, помилковий маневр мають бути подібні до справжніх. Будь-яка вигадка вимагає «пожвавлення» руху, ведення вогню, щоб змусити противника повірити у все, що відбувається. При цьому переваги маскування можуть бути зведені нанівець, якщо не дотримуватися всіх необхідних заходів. **НАЙГОЛОВНІШЕ – НЕ МОЖНА ПОРУШУВАТИ ПЕРВИСНИЙ ПРИРОДНИЙ ВИГЛЯД МІСЦЕВОСТІ! К**

Підготувала НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА

СУЧАСНІ ВИМОГИ Й СТАНДАРТИ У ВИРОБНИЦТВІ НОВІТНІХ СТРІЛЕЦЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Більше 25 років працює над розробкою і впровадженням у виробництво засобів особистого захисту для співробітників силових структур Казенне науково-виробниче об'єднання «ФОРТ» МВС України.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ:

- Виробництво напівавтоматичних пістолетів калібру 9x18 мм, 9x17 мм та 9x19 мм.
- Виробництво травматичних пістолетів калібру 9 мм P.A. та .45 Rubber.
- Виробництво службових та мисливських помпових рушниць кал. 12/76 мм.
- Виробництво штурмових гвинтівок, пістолетів-кулеметів, автоматів, снайперських гвинтівок, легких кулеметів.
- Виробництво патронів для бойової, травматичної, мисливської та спортивної зброї.

- Виробництво спецзасобів (наручники, палки гумові, пристрої для примусової зупинки автотранспорту).
- Виробництво чохлаів та кобур (шкіряних та пластикових) для зброї.

Озброєння власного виробництва підприємство демонструвало на міжнародних виставках озброєнь: «IDEX», «Інтерполітех», «Зброя та безпека», «KADEX» та інших.

Понад 600 досвідчених фахівців підприємства шляхом впровадження високих технологій виготовляють стрілецьку зброю, яка застосовується у складних тактичних та кліматичних умовах.

Пістолет «Форт -14ПП» розроблений під потужний патрон кал. 9 mm Luger. Принцип дії пістолета – використання віддачі при короткому ході ствола. «Форт-14ПП» безвідмовно функціонує навіть в самих несприятливих умовах. Він може використовуватись у складі тактичного комплексу із пристроями для зниження рівня звуку пострілу (ПЗРЗП) та тактичного ліхтаря.

Форт -14ПП

ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ:

- ▶ Калібр 9 mm Luger
- ▶ Принцип дії Короткий хід ствола
- ▶ Ударно-спусковий механізм Подвійної дії
- ▶ Загальна довжина, мм 218
- ▶ Висота, мм 140
- ▶ Ширина, мм 35
- ▶ Довжина ствола, не більше, мм 116
- ▶ Вага з пустим магазином, не більше, кг 0,95

- ▶ Зусилля спуску, кгс 1,5 - 2,5
- ▶ Місткість магазину 16
- ▶ Прицільна дальність, м 25
- ▶ Практична швидкострільність, пострілів/хв. 50
- ▶ Нарізи 6 канавок

Пістолет «Форт-17» калібру 9 мм Макаров став сучасною модифікацією пістолета «Форт-12». Полегшена, моноблочна, нерж'ємна рамка, виготовлена з високоякісного полімеру, дозволяє зберегти вогневу міць пістолета при зниженні його маси. В нижній передній частині рамки розміщені елементи кріплення у вигляді планки Пікатіні, на які можна встановити лазерний цілевказівник та тактичний ліхтар. Завдяки змінним затильникам рукоятки можна підібрати форму та розміри рукоятки відповідно до анатомічних особливостей руки стрілка. Пістолет «Форт-17» також випускається під набої 9 мм kurz та передбачає додаткову модифікацію для тримання лівою рукою.

Форт-17

ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ:

- ▶ Калібр 9 mm Makarov / 9 mm kurz
- ▶ Принцип дії Вільний затвор
- ▶ Ударно-спусковий механізм SA / DA
- ▶ Загальна довжина, мм 180
- ▶ Висота, мм 130
- ▶ Ширина, мм 33
- ▶ Довжина ствола, не більше, мм 97
- ▶ Вага з пустим магазином, не більше, кг 0,68
- ▶ Зусилля спуску, кгс 2,0 - 3,5

- ▶ Місткість магазину 15 (9 mm Makarov) 16 (9 mm Kurz)
- ▶ Прицільна дальність, м 25 (9 mm Makarov) 30 (9 mm Kurz)
- ▶ Практична швидкострільність, пострілів /хв. 40
- ▶ Нарізи 6 канавок

«Форт-19» – модифікація пістолета «Форт-14ПП» калібру 9 mm Luger, в конструкції якого застосовуються високоміцні армовані полімери, що значно зменшує вагу виробу без втрати його бойових характеристик.

Форт-19

ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ:

- ▶ Калібр9 mm Luger
- ▶ Принцип діїКороткий хід ствола
- ▶ Ударно-спусковий механізмSA/DA
- ▶ Загальна довжина, мм207
- ▶ Висота, мм139
- ▶ Ширина, мм35
- ▶ Довжина ствола, не більше, мм112
- ▶ Вага з пустим магазином, не більше, кг0,82
- ▶ Зусилля спуску, кгс1,5 - 2,5
- ▶ Місткість магазину16
- ▶ Прицільна дальність, м25
- ▶ Практична швидко-стрільність, пострілів/хв.50
- ▶ Нарізи6 канавок

Пістолет «Форт-28» калібру 5,7x28 мм відрізняється від аналогів оригінальністю конструкції, зручністю використання і простотою в обслуговуванні. У конструкції пістолета «Форт-28» присутній індикатор наявності патронів у патроннику ствола.

Форт-28

ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ:

- ▶ Калібр5,7x28 мм
- ▶ Місткість магазину, патронів20
- ▶ Довжина ствола пістолета, мм115
- ▶ Зусилля спуску при попередньо зведеному ударнику від 15Н до 35 Н
- ▶ Найбільший поперечник розсіювання куль (купчастість) на відстані 25 м, мм80
- ▶ Відхилення середньої точки влучення від контрольної точки (точність) на відстані 25 м, мм, не більше30
- ▶ Загальна довжина, мм200
- ▶ Висота, мм135
- ▶ Ширина, мм33
- ▶ Маса пістолета з порожнім магазином, кг0,70
- ▶ Маса пістолета зі спорядженим магазином, кг0,83
- ▶ Спусковий механізмDAO (тільки самозведення)
- ▶ Замикання затворанапіввільний затвор
- ▶ Середнє значення швидкості кулі, м/с600 ± 20

Однозарядний гранатомет «Форт-600» калібру 40x46 – це легка, сучасна однозарядна зброя. Ефективна дальність застосування до 400 м. Як правило, для гранатометів використовують світло-шумові гранати, гранати зі сльозо-гінним газом, гранати травматичної дії або осколково-фугасні бойові гранати калібру 40x46 мм. Гранатомет «Форт-600» призначений для стрільби бойовими гранатами (осколково-фугасними, фугасними, кумулятивними або іншими бойовими гранатами) з метою ураження живої сили і вогневих засобів противника на відстані від 50 до 400 м або гранатами несмертельної дії (газові, світлошумові та ін.). Приклад цієї моделі оснащений прогумованим затильником, який значно амортизує енергію віддачі при стрільбі.

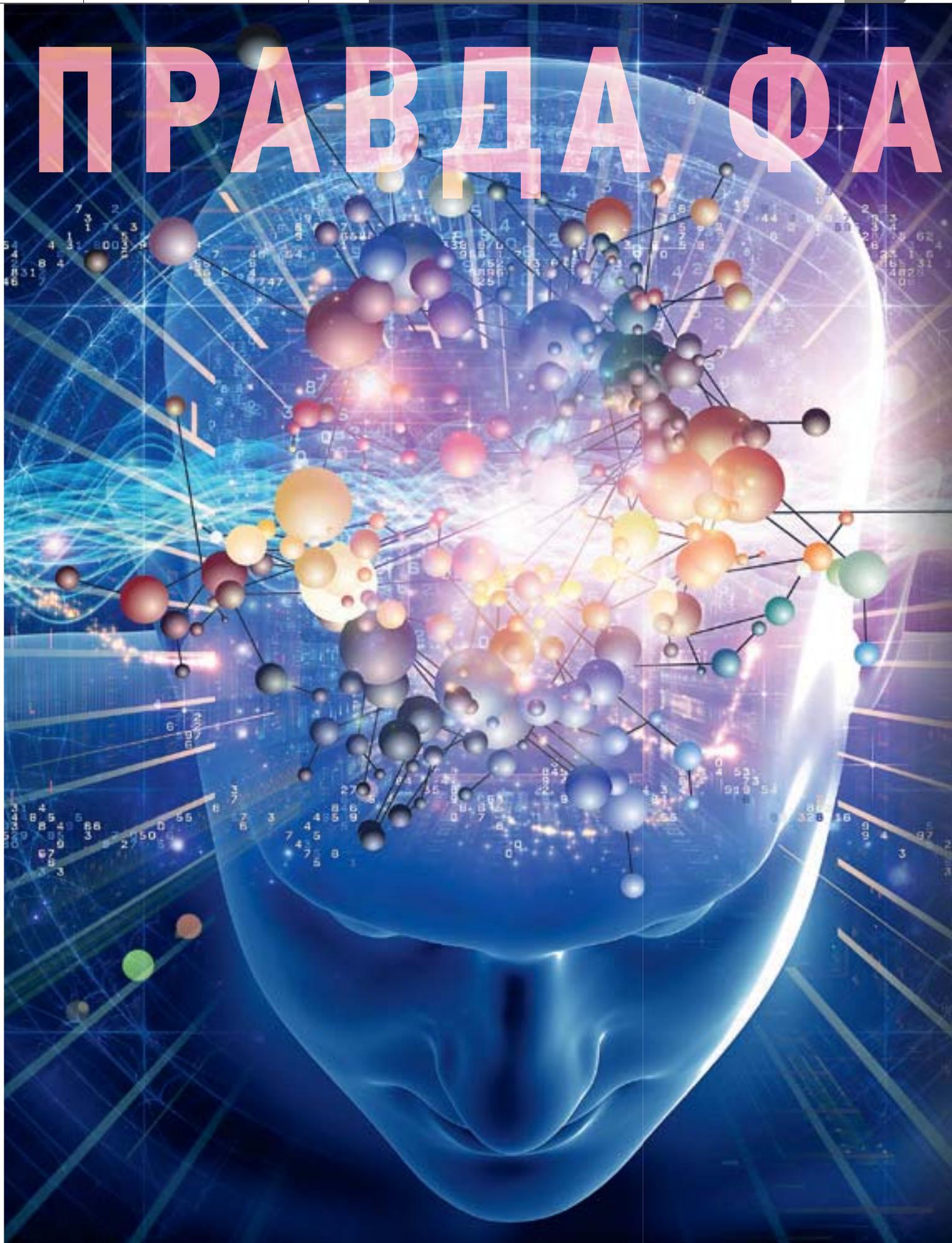
Форт-600

ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ:

- ▶ Калібр, мм40
- ▶ Експлуатаційний патронбоєприпаси кал. 40x46 мм несмертельної дії або бойові
- ▶ Ударно-спусковий механізмтільки подвійної дії
- ▶ Габаритні розміри, мм580x196x54
- ▶ Довжина зі складеним прикладом, мм365 ± 5
- ▶ Довжина ствола, мм280
- ▶ Практична скорострільність, (постр./хв))12
- ▶ Максимальна дальність пострілу, м400
- ▶ Мінімальна дальність пострілу, м50
- ▶ Зусилля спуску, кгсне більше 5
- ▶ Вага без гранати, кг2,2
- ▶ Тип прикладупластиковий складний на сторону

ПРАВДА ФА

ЛЬШУ

**У РАЗІ СЕРЬОЗНОГО КОНФЛІКТУ,
КОЛИ РІВЕНЬ БОРОТЬБИ ПІДВИЩУЄТЬСЯ,
ПРОПАГАНДА ВЖЕ НЕ ПОТРЕБУЄ
РЕАЛЬНОСТІ, ВОНА СТВОРЮЄ ЇЇ САМА.**

У людини є дві системи прийняття рішення (автоматична – без роздумів і рефлексивна – з роздумами), і всі нові напрями схилиються до того, щоб перевести людину саме на автоматичний варіант, не даючи їй навіть шансу подумати. Однак пропаганда вже давно націлена саме на це завдання. Не варто думати, треба реагувати так, як було закладено раніше.

Головне, що робить пропаганда, – це включення автоматичної реакції у більшості населення. Саме тому тут ефективно працює повтор: чим більше повторень мали місце, тим більша частина населення буде автоматично відтворювати запропоновану ним реакцію. Також пропаганда любить емоції, оскільки вони проникають в голову будь-якої людини. Повтор і емоції – два наріжні камені пропаганди.

СРСР домагався результату внутрішнім інформаційним монополізмом. На заваді цьому торжеству автоматизму можуть стати тільки ті, хто знає альтернативну точку зору, наприклад, свідок описуваної пропагандою події. Саме боротьбою з такими свідками можна пояснити пік репресій у 1937 році. Свідків треба було знищити, а інших змусити мовчати, так перекривали альтернативні джерела інформування. Батьки боялися розповідати дітям правду, щоб

**У ЦИВІЛІЗАЦІЇ КНИГИ КУЛЬТУРА МАЄ
СИМВОЛЬНИЙ ХАРАКТЕР ЧЕРЕЗ ЗВ'ЯЗОК
ПИСЬМА З МИСЛЕННЯМ. У ЦИВІЛІЗАЦІЇ МЕДІА
В ОСНОВІ МИСЛЕННЯ ЛЕЖИТЬ ВІДЕОРЯД,
ЩО СКЛАДАЄТЬСЯ З ОБРАЗІВ. І ЦЕ ГОВОРИТЬ
ПРО ТЕ, ЩО ЗРОСТАЄ РОЛЬ ЕМОЦІЙНОСТІ.
ЦИВІЛІЗАЦІЯ МЕДІА ПІДРИВАЄ ЗДАТНІСТЬ
ЛЮДИНИ ПРАЦЮВАТИ ЗІ ЗНАКАМИ.**

не ускладнити їм життя. Так виросло нове покоління людей, які всю інформацію отримували в рамках дозволеної історії.

Однак сьогодні пропаганда не може обмежитися простим повтором. З поширенням Інтернету, над яким, шоправда, весь час згущуються хмари, прийшли більш м'які методи управління, що не дозволяють спиратися на репресії, не дають можливості так просто вписувати в голову людини потрібні знання. Доводиться вводити безліч рівнів інформаційної передачі знань: підручники – для тих, хто читає, школярів і студентів, фільми і серіали – для дорослих, котрі не читають. Прикладом сьогоднішнього дня є 85% підтримки Путіна населенням Росії. Такий успіх не можна недооцінювати, адже він є серйозним результатом роботи російської пропагандистської машини.

Розберемо деякі складові такого підходу. Першою і головною його складовою є опора

на реальні больові точки масової свідомості. До речі, якщо Сталін міг сам створювати такі точки – як парадами, так і репресіями – то в наш час треба спиратися на вже наявні, що надаються соціопитуваннями.

Наприклад, Ендрю Фейнберг, який працював у «Супутнику» (що належить РІА «Новини») і з 2013 року став «Міжнародною інформаційною агенцією «Росія сьогодні», де гендиректор – Дмитро Кисельов, а головний редактор – Маргарита Симоньян), повідав про свою роботу. Фейнберг трудився у Вашингтоні і ходив на прес-конференції у Білий дім, а тепер розповідає, як йому поступово заборонили ставити свої власні питання, замінивши їх на потрібні агентству. І це зрозуміло, оскільки в точно сконструйованій системі важливі ті питання і відповіді, які вже включені в систему більш високого рівня інформаційного проектування. Це не випадкова

доріжка, яка може привести кудись, а цілком асфальтована дорога. Кінцева мета її відома, просто поки в реальності немає аргументів, які б могли до неї привести.

Фейнберг також говорить: «На практиці місія «Супутника» «Говорити невимовне» означає, що зміст «Супутника» має відображати російський погляд у будь-якій історії з новин, незалежно від того, відповідає це реальності чи ні. Коли справа стосувалася питань Криму, окупованого підтримуваними Росією військами у 2014 році, ми нічого не могли написати щодо цієї проблеми без згадки про те, що 90 відсотків кримського населення проголосували на референдумі за возз'єднання з Росією. Звичайно, якщо я включав деталі того, що танки і озброєні люди були на вулицях, коли жителі Криму голосували на цьому референдумі, це видалалося з розповіді перед трансляцією».

У тому, що «Супутник» проводить російську лінію, немає нічого поганого, так і повинно бути. Мінусом є те, що в інформаційний потік влітають фейкові новини, які підтверджують цю лінію, тоді як реальних фактів немає.

При цьому сайт sputniknews.com зовсім не схожий на сталінську пропаганду. Він розповідає про все, включаючи, наприклад, і те, що дивиться на порносайті північнокорейська еліта. Проте йому приписують безліч фейкових історій. Так, від нього, наприклад, пішла відома історія про дівчинку Лізу, згвалтовану мігрантами. Начебто тут немає прямих російських інтересів, але багато дослідників підкреслюють, що внесення хаосу в свідомість західного обивателя є однією з таких цілей.

При цьому давайте не забувати, що гібридна війна включає найнесподіваніший інструментарій. Так, Фінляндія наводить низку цікавих прикладів неінформаційного впливу. Наприклад, взимку 2014-2015 років Росія раптом перестала перешкоджати мігрантам з третіх країн перетинати російсько-фінський кордон. У результаті з Росії прийшло 1713 особи, які попросили притулку. Фінляндія не боїться цього, оскільки має 11 мільйонів іноземців, тобто мета була іншою – перевірити реакцію і оперативну готовність фінської влади.

Інші використані Росією нарративи такі. Наприклад, подавати Фінляндію як країну на задвірках ЄС, що резонує з поглядами маргінальної групи серед фінів похилого віку. Інший нарратив подає російськомовну групу жителів як єдину за своїми інтересами, яку дискримінують, хоча всі вони з'явилися тут після розпаду СРСР з абсолютно різними інтересами. Перераховуються й інші дії Росії, що порушують стабільність регіону.

Вдала кнопка-тригер сама дозволяє викликати потрібні емоції. Це поява в Україні «фашистів» і «неонацистів» при владі, що легітимізувало антиукраїнські військові дії, або допомога їм з боку Росії. Довгі роки радянська пропаганда виховувала негативну реакцію на «фашистів» і «неонацистів», яка давно стала автоматичною. І тепер цю автоматичну реакцію використала російська пропаганда. Це приклад емоційно насиченого впливу з опорою на автоматизм реакції.

В австралійському детективному серіалі «Доктор Блейк» є приклад використання такої кнопки-тригера: в телевізійній грі на інтелект серед можливих відповідей, з яких треба було вибрати правильний, запропонували слово, що викликає нервову реакцію у того, хто повинен був, з точки зору організаторів гри, програти. Це було

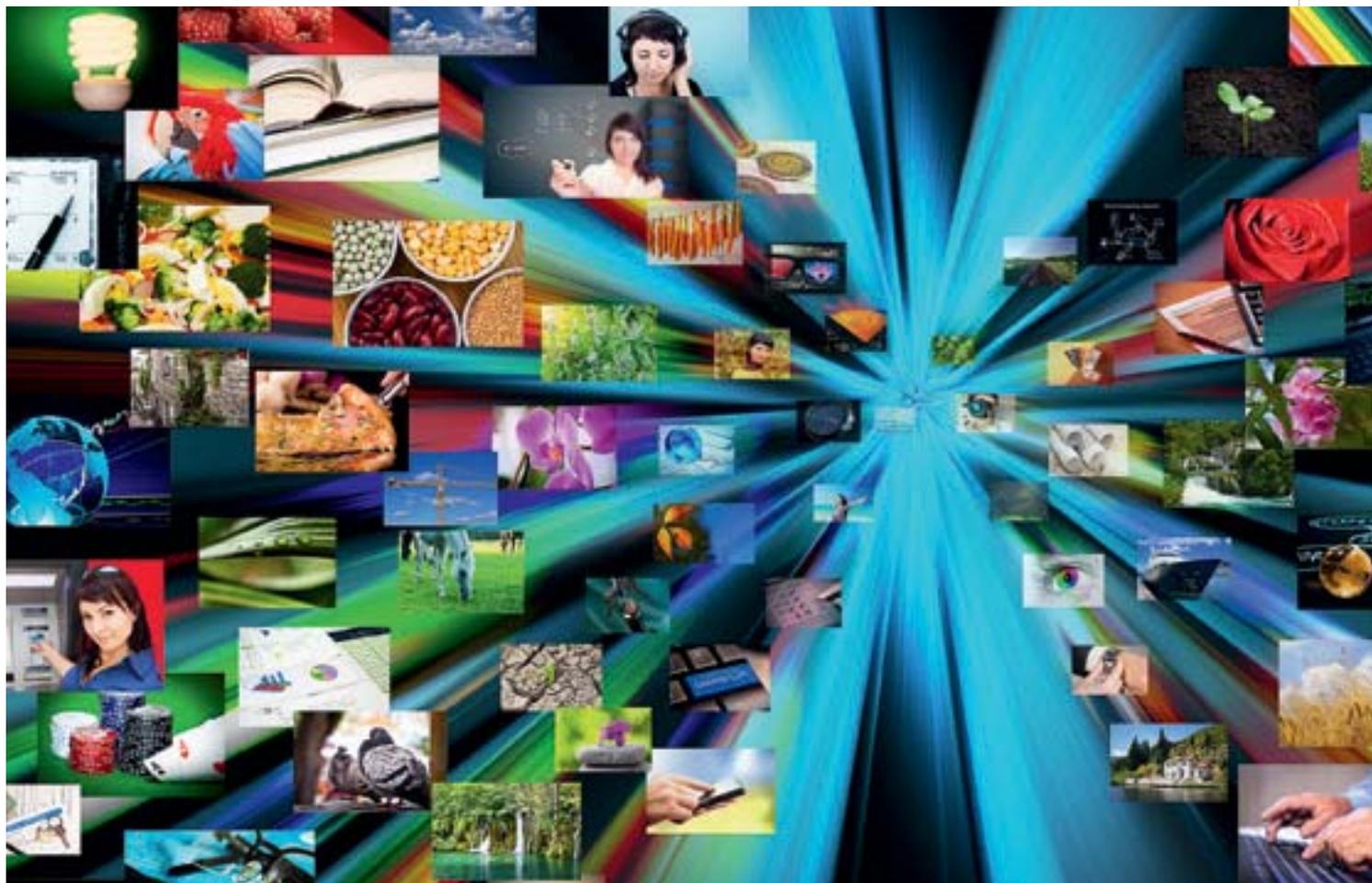
**ГОЛОВНЕ, ЩО РОБИТЬ
ПРОПАГАНДА, –
ЦЕ ВКЛЮЧЕННЯ
АВТОМАТИЧНОЇ РЕАКЦІЇ
У БІЛЬШОСТІ НАСЕЛЕННЯ.
САМЕ ТОМУ ТУТ ЕФЕКТИВНО
ПРАЦЮЄ ПОВТОР: ЧИМ
БІЛЬШЕ ПОВТОРЕНЬ МАЛИ
МІСЦЕ, ТИМ БІЛЬША
ЧАСТИНА НАСЕЛЕННЯ
БУДЕ АВТОМАТИЧНО
ВІДТВОРЮВАТИ
ЗАПРОПОНОВАНУ НИМ
РЕАКЦІЮ.**

слово «ідіот». Воно ж було шкільним прізвиськом, яке придумав для цього учасника вчитель. І учасник таки програв, але сталося це тому, що навмисно створене нервово збентеження завдало йому знайти потрібну відповідь.

«Супутник» переказує статтю Мараховського, в якій він гіперболізує роль Путіна як «лиходія» маскульту. Там є такі слова: «Раз країна Путіна деградує, ізольована і порвана на шматки – значить, різноманітне, невидиме і могутнє зло, яке творить Путін, можливе завдяки його власним надлиходійським здібностям, що виходять далеко за рамки звичайних людських можливостей». У якості інструментарію боротьби з цією гіперболізацією пропонується сміх. Чим, власне, і займається ця стаття.

Що б ми не говорили, боротьба завжди залишається боротьбою. Тільки в результаті інформаційної боротьби жертви залишаються живими, але обдуреними. У них крадуть реальність, замінюючи її пропагандою.

У Мараховського є ще одна стаття з подібною аргументацією, але тільки вже в цілому про Росію, а не про Путіна: «Росія як корисний диявол». Все це елементарні приклади захисної гри, коли звинувачення доводяться до такого абсурду, що їм вже неможливо повірити. Відповідно, в результаті утворюється вдалий висновок, що компенсує все те, що робиться: «І поки вигляд світу не зміниться якимось зовсім кардинально (наприклад, якщо раптом не посвятийся всерйоз втомлені США з «новою старою європейською імперією» Німеччиною) – ми будемо виконувати, навіть не докладаючи до цього жодних зусиль, диявольську роль у західній культурі і медіасфері. Тобто нам варто готуватися до десятиліть русофобії, що стане нормою».

Не тільки звичайний інформаційний простір став ареною боротьби, де Росія активно проявляє себе. Це і соціальна мережа LinkedIn, і створення фейкових статей, що розміщуються на фейковий сайтах. А статті потім нібито переводяться на інших сайтах, хоча помилки, наприклад, невикористання артиклів, відсилають до людей, що говорять російською. Так з'явилися статті з підроблених сайтів газет і журналів Al-Jazeera, Atlantic, бельгійська Le Soir і The Guardian, а друкувалися вони на сайті pravosudija.net. При цьому можна не тільки поширювати фальшиву інформацію, а й притримувати справжню. Творців WikiLeaks звинувачували в тому, то вони відмовилися оприлюднити

68 гігабайтів інформації документів російського міністерства внутрішніх справ.

Тепер подивимося, що нас чекає в найближчому майбутньому. Зростає роль ботів, які вже зайняли більшу частину трафіку під час президентських виборів у США. Вони візьмуть на себе всю брудну, але дуже масштабну роботу. Наприклад, аналіз ботів, які працюють у Вікіпедії, показує, що вони найчастіше змінюють назви політично навантажених символів: Палестина змінюється на Палестинську територію, Перська затока стає Арабською затокою. Інші боти змінюють все назад. Цікаво, що німецькомовні боти роблять менше повторних перейменувань, що відображає культурні відмінності людей, які їх зробили.

З приводу нових способів створення колективної пам'яті дослідники зауважують, що Інтернет нічого не забуває. Вони провели дослідження з аналізу «перегляду потоку», коли увага до

не інформаційними, а відотехнологічними, що призвело, наприклад, до заміни ролі, яку грали для масової свідомості романи, на телевізійні серіали. Це світ, емоційний апарат мислення якого ближчий до минулого, ніж майбутнього. Можливо, це пов'язано з тим, що люди поступово втрачають здатність відчувати щастя. Тому їм потрібен зовнішній механізм для його отримання.

Сергій Переслегін, наприклад, підкреслює, що сьогодні зникло вміння читати і розуміти складні тексти. Він стверджує, що цивілізація пам'яті мала прямий зв'язок мови і мислення, і культура мала аудіальний характер. У цивілізації книги культура має символічний характер через зв'язок письма з мисленням. У цивілізації медіа в основі мислення лежить відеоряд, що складається з образів. І це говорить про те, що зростає роль емоційності. Цивілізація медіа підживляє здатність людини працювати зі знаками.

Пропаганда працює з мізками, з цієї причини вона принципово когнітивно орієнтована. Ми побачили низку когнітивних переходів, характерних для пропаганди:

- створення символу, наприклад, шляхом нескінченного повторення,
- реалізація символу, коли під символ підводиться не відповідна йому реальність, яка несе ті ж емоції,
- трансляція розповіді про потрібну для пропаганди реальність, якої насправді не існує.

Як приклад останнього роду можна згадати фейк посвідчення офіцера СС, яке демонстрував на екрані Дмитро Кисельов. Коли зчинився галас, в наступній передачі йому довелося визнати, що документ був несправжнім. І на цьому все припинилося.

Однак німецька газета Bild показала знайдене в Інтернеті справжнє посвідчення, з якого і було зроблено те, яке продемонстрували на екрані, змінивши в ньому вихідне німецьке прізвище на українське. У нібито цитаті Гітлера, яка також була в теледокументі – «ми (німці) тоді переможемо Росію, коли українці і білоруси повірять в те, що вони не росіяни», Bild також знайшла безліч помилок. Наприклад, у 1996 році у німців була орфографічна реформа, відповідно до якої Rufsland і dafs треба тепер писати через ss. Але цитата Гітлера написана саме за правилами реформи 1996 року, про яку Гітлер ніби дізнався заздалегідь. Bild також цитує українського блогера, який показав, що шриффт, який використовується в документі, є майкрософтівським Times New Roman. Тобто посвідчення було зроблено спеціально для передачі, текст

старої теми виникає завдяки новій темі на базі повідомлень про авіакатастрофи. Виявилось, що є 45-річний термін для такої пам'яті. Найкраще Вікіпедія пам'ятає катастрофи з багатьма жертвами (понад п'ятдесят) і взагалі без жертв. В останньому випадку це пов'язано з тим, що Вікіпедія «пам'ятає» такі катастрофи, якщо вони значимі з якоюсь іншою причиною.

Колективні дії будуть все сильніше залежати від соціальних медіа. Автори монографічного дослідження на цю тему підкреслюють: «Зміни в інформаційному середовищі впливають на те, як громадяни шукають і знаходять політичну інформацію, впливають на тип інформації, яку вони отримують, зменшують вартість взаємодії один з одним, змінюють масштаби і форми інформаційних і соціальних мереж індивідів і їхнє становище в них, впливаючи на вартість рішення про колективну дію. Ці зміни варіюються в зростаючій сфері соціальних медіа, які стали доступні громадянам протягом останнього десятиліття (Facebook, Twitter, Tumblr, LinkedIn, Instagram, Pinterest, Weibo, Mixi, Cyworld, Orkut), а також спеціалізованих платформ громадських активістів (Avaaz, Kiva, MoveOn, mySociety) і сайтів національних електронних петицій».

При цьому справедливо підкреслюється, що молодь може уникати контактів з політиками, але політики можуть легко контактувати з ними через соціальні медіа.

До речі, ми в принципі живемо в світі, на який наступає міфологія і первісне мислення, оскільки його залишає книга як сильний інтелектуальний продукт, що стає сьогодні непотрібним. Інформаційні технології спростили навантаження на пам'ять і навіть на розум людини, ставши, по суті,

перекладався мало не гугл-перекладачем, і ні на якому блошиному ринку воно не купувалося, хоча саме так пояснив його появу Кисельов.

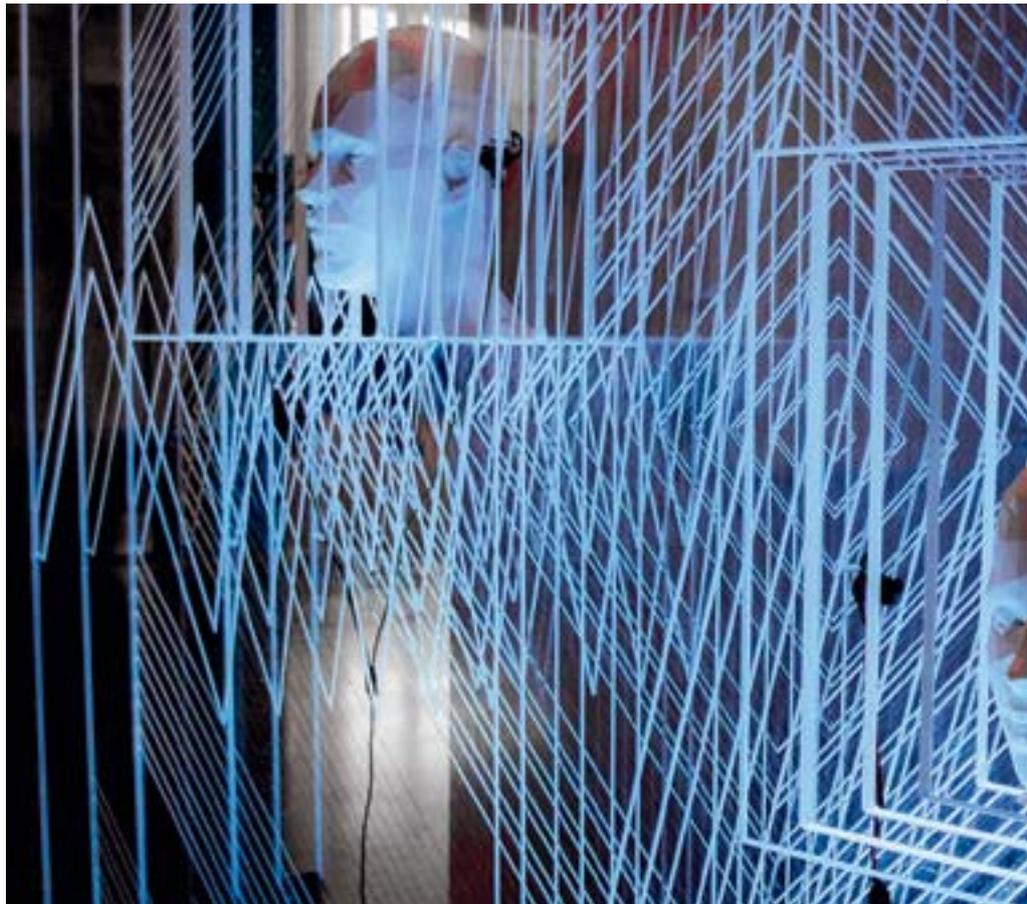
Черговим прикладом-ілюстрацією такого роду стало цитування вже Соловйовим неіснуючої цитати экс-керівника МІ-6 про зловмисні плани Заходу щодо Росії, хоча такої цитати не існує в природі. При цьому фахівці зробили розбір великих помилок в англійській мові у цьому тексті. Відомий дослідник пропаганди Бен Німмо так прокоментував цю ситуацію: «Така комбінація високих технологічних навичок і лінгвістичної некомпетентності – типова ознака роботи діючих в інтересах Кремля агентів, хоча неясно, чи це офіційні агенти, на зразок «фабрики тролів», чи незалежні».

Ці приклади показують, що в разі серйозного конфлікту, коли рівень боротьби піднімається, пропаганда втрачає потребу в реальності, вона створює її сама. Не менш цікава інша сторона продукування цих помилок – ніхто не був за це покараний, що свідчить, з одного боку, про швидкісну підготовку матеріалів, з іншого – про те, що творці таких програм мають індульгенцію, яка захищає їх від будь-яких проколів.

Інші варіанти активної роботи розкриваються побічно, наприклад, офіцери ФСБ звинувачуються в зраді за те, що вони контролювали російських хакерів, які зламували, серед іншого, пошту різних осіб. Особливий інтерес для них становила неназвана «країна, що межує з Росією». В результаті США замислюються про те, що кооперація з Росією і Китаєм у сфері кіберзахисту не вирішує проблеми.

Пильна увага знаходить зв'язки між західними ультраправими організаціями та Росією. Є американські сайти, які найбільш активно використовують Росія для розміщення своєї пропаганди. Це той самий цільовий принцип посилення хаосу і нестабільності в чужих країнах. Ще більш звичними стали звинувачення Росії у втручанні у вибори, коли не тільки США, але і Європа стали об'єктом інтенсивних атак. Таким методом впливу у французьких президентських перегонах стала подача даних про лідерство Фіона, що суперечило французькій соціології. Це робив «Супутник», цитуючи московську фірму Brand Analytics, яку на Заході ніхто не знає. Цей прийом можна позначити як використання фальшивого авторитету.

Точно так висвітлюються події в інших країнах для своїх глядачів. Наприклад, показуючи у «Вістях тижня» мітингувальників в Бостоні, кореспондент

переоцінив кількість учасників, за його словами, «великого мітингу» на користь правих сил. Хоча реальність була зовсім іншою: «На мітинг проти расизму прийшли, за різними джерелами, від 15 до 40 тисяч осіб. А ось прихильників свободи ультраправих поглядів у Бостоні набралось всього кілька десятків – тільки не тисяч, а осіб (за різними даними, 40-50).

Поліція заради безпеки цієї нечисленної групи оточила місце проведення мітингу, а по закінченні заходу провела його учасників крізь натовп супротивників, щоб запобігти можливим нападам».

Пропаганда дуже багатощарова у своєму впливі. Ми вже маємо в голові сформовану думку. Проте хочемо її підтвердження: від знайомих, з екрана від телекоментатора і від науковців. Якщо вони підтверджують нашу думку, ми їх приймаємо. Якщо ні, відкидаємо їхні думки. Тільки масований вплив змусить нас змінити свою думку на протилежну. І саме такий системний удар по масовій свідомості здійснює пропаганда.

Ще одним типом пропагандистського впливу на своє населення в Росії стала поява після першого українського Майдану ніби стихійних молодіжних рухів, що підтримують владу. Тобто провладні гасла були віддані в руки квазімайдану. А Баун зазначає: «Після того, як російська влада зіткнулася з щирим протестом – спочатку під час "кольорових революцій" і "арабської весни", потім у власній столиці і, нарешті, знову в Києві, – вона спробувала протиставити їм провладну щирість, а для цього відійти від звички до статичного, консервативного типу відносин з населенням і створити традицію вуличної підтримки і відсічі критикам». Тобто виходить, що і реальні фізичні, і медійні майданчики виявляються заповненими, і «вороги режиму» туди не пройдуть.

Точно так вже давно зайнятий і публічний медійний майданчик одними і тими ж експертами, які виступають з екрана. Про них Белковський, який потрапив у стоп-лист московських каналів, говорить: «Думки публічного експерта орієнтовані на комфортний для медіа формат і тому упаковані в стандартні кричалки – саундбайти. З жорсткими обмеженнями за хронометражем. Це означає, що поступово коментатор починає говорити настільки примітивно, наскільки може. Простору для розгорнутого, глибокого висловлювання у нього вже не залишається».

Росія дійсно має великий досвід ведення операцій впливу, інформаційної війни, пропа-

представляють точки зору на те, що відбувається, відмінні від домінуючої офіційної), набагато менше: близько чверті по країні, в столиці близько половини населення. Тих, хто цілеспрямовано використовує незалежні джерела для отримання інформації (читає, слухає чи дивиться два і більше «незалежних ЗМІ»), ще менше: 6% в країні і 16% у Москві. Ці зацікавлені в найбільш різноманітній інформації люди мають більш високий рівень освіти і матеріального достатку, меншою мірою підтримують ініціативи влади і більш схильні підтримувати опозицію. Але навіть у цій групі прихильники влади переважають».

Пропаганда, будучи наймогутнішим механізмом у минулому, зумовлювала тоді все життя.

Вона була не тільки вербальною, а й матеріальною. Це, наприклад, паради і демонстрації, насичені емоціями. Це перемога у футболі чи хокеї. І те й інше служило потужним, об'єднуючим символом країни.

Потім пропаганда навіть зникла з ужитку як термін. Вчені та університети всього світу перестали нею цікавитися. Пропаганда, здавалося, залишилася в минулому. Проте, як не дивно, вона зберігається, її неможливо позбутися. Правда, істотним мінусом пропаганди є жорстке придушення альтернативної точки зору. Пропаганда любить грати тільки за своїми правилами.

Цей аспект пропаганди підняла у своєму виступі президент Естонії. У своєму виступі з приводу дня незалежності Естонії 20 серпня 2017 року вона позначила це явище як «самоокупацію»: «Важко розпізнати окупацію, коли над тобою нависає загроза окупувати самого себе. Це починається з того, що ми перестаємо чути інші ідеї в ім'я того, щоб об'єднатися під прапором тільки однієї. Далі йде заборона сприйманого як нудне скиглення іншої думки, тому що якщо не слухати, то інші думки стають шумом. І все. Демократія залишається у минулому. Ми бачимо таку самоокупацію в країнах, про які ми думали, що подібний до нашого досвід життя за залізною завісою допоможе уникнути такого розвитку подій. Ми були переконані, що демократію в таких країнах, як наша, може знищити тільки чужа влада. Тому існує небезпека, що ми не засудимо підтримки подібного розвитку подій тими, хто говорить з нами однією мовою. Самоокупація відбувається не так помітно, як окупація зовнішня. Обмеження свободи в ім'я будь-якої святої ідеї, будь то чистота естонської нації або кращий вибір продуктів, – це початок окупації самих себе».

Україні також час задуматися про подібну проблему. Забираючи право голосу в інших за багатьох, навіть справедливих причин, можна опинитися в ситуації, коли твій голос теж виявиться забороненим.

Пропаганда і стратегічні комунікації, операції впливу та інформаційні операції – все це взаємозамінні терміни сьогодні. Це пов'язано з тим, що їх загальною кінцевою метою є когнітивний простір, а він не одномірний, і у нас немає стовідсоткових шляхів впливу в цій сфері. Проте, як давно було визначено, розум є найбільш незахищеним компонентом на полі бою. А сьогодні завдяки ІТ-технологіям, поле бою різко розширилося порівняно з ситуацією хоча б п'ятдесятирічної давнини. Глобалізація зробила світ єдиним для безлічі як для позитивних, так і негативних впливів. **К**

ГЕОРГІЙ ПОЧЕПЦОВ

ПРОПАГАНДА ДУЖЕ БАГАТОШАРОВА У СВОЄМУ ВПЛИВІ. МИ ВЖЕ МАЄМО В ГОЛОВІ СФОРМОВАНУ ДУМКУ. ТІЛЬКИ МАСОВИЙ ВПЛИВ ЗМУСИТЬ НАС ЗМІНИТИ СВОЮ ДУМКУ НА ПРОТИЛЕЖНУ. І САМЕ ТАКИЙ СИСТЕМНИЙ УДАР ПО МАСОВІЙ СВІДОМОСТІ ЗДІЙСНЮЄ ПРОПАГАНДА.

ганди з часів СРСР. Цей інституційний досвід сьогодні доповнений, з одного боку, новими технічними можливостями, що дозволяють, умовно кажучи «сидячи вдома в капцях», розхитувати цілі країни через соціальні медіа, з іншого – в цю боротьбу сьогодні включилося нове покоління функціонерів, які володіють і інтелектом для цього, і хорошим знанням щодо Заходу, оскільки проводять там свій вільний час, тому вони «стріляють» по знайомим цілям.

При цьому різко ускладнилися умови роботи сучасної пропаганди, оскільки Інтернет, наприклад, може зберігати альтернативну точку зору для всіх бажаних. Вона, звичайно, не буде подана настільки частотно і систематично як провладна точка зору, але вона буде представлена.

Російські дослідники з «Левада-центру» Волков і Гончаров відзначають: «В умовах широкого розповсюдження Інтернету потенційний доступ до альтернативних точок зору мають як мінімум дві третини населення країни. Однак тих, хто регулярно використовує для отримання інформації хоча б одне з "незалежних ЗМІ" (тих, що

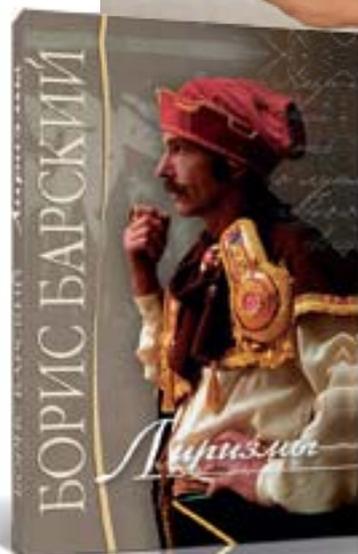

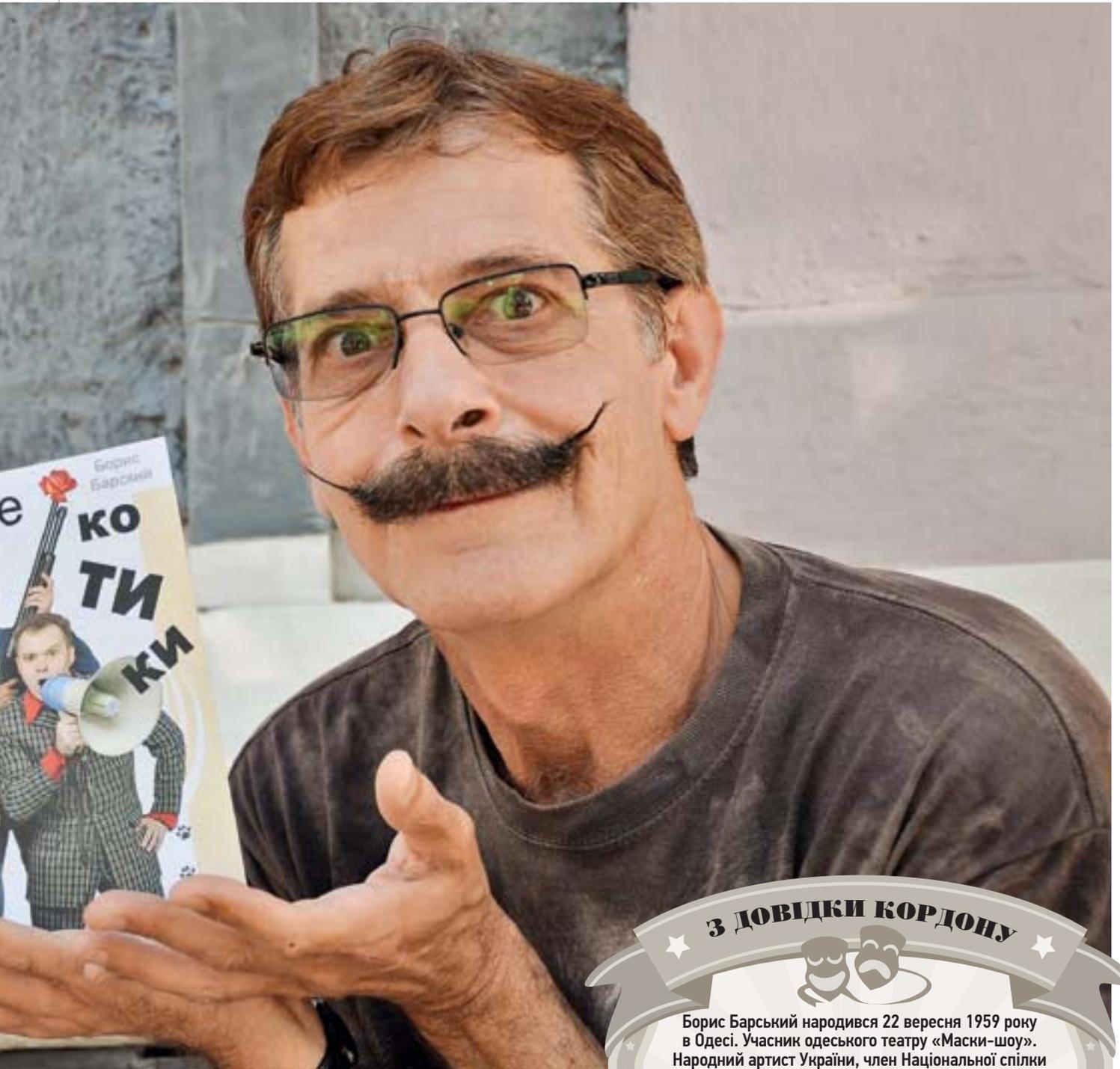
БОРИС БАРСЬКИЙ:

«А Я ТАКИМ І ЗАЛИШУСЯ!»

Іноді за творчим образом не помічаєш людину. І коли пощастить спілкуватися особисто відкриваєш ніби її інший вимір. Так, більшість знають Бориса Барського за кумедними ролями у серіалі «Маски-шоу», але не всім відомо, що він ще й успішний автор восьми книг: зокрема п'єс, збірок ліричних поезій, дитячих віршів та прози, а також книги про пригоди «Масок» на гастролях та різних оповідань. Він завжди в строю, на слуху, повсякчас яскравий і актуальний. Майстерність цього артиста випробувана у багатьох жанрах: від клоунади до серйозної драматургії. Борис Барський – російськомовний актор, якому це не заважає бути популярним і успішним в Україні. Саме з ним говоримо про гумор, творчість, образ військового та мовне питання – і залишаємо інтерв'ю мовою оригіналу.

БОРИС, У ВАС ВСЕ КНИГИ И СПЕКТАКЛИ – НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ. В ОДНОМ ИЗ ИНТЕРВЬЮ ВЫ СКАЗАЛИ, ЧТО НЕ ЧУВСТВУЕТЕ СЕБЯ УЩЕМЛЕННЫМ БУДУЧИ РУССКОЯЗЫЧНЫМ АРТИСТОМ В УКРАИНЕ. ВАМ НЕ КАЖЕТСЯ, ЧТО ЭТУ ПРОБЛЕМУ НАГНЕТАЮТ ИСКУССТВЕННО В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СИТУАЦИИ?

Этой проблемой манипулируют людьми. Когда есть более серьезные проблемы, людям подбрасывают тему национализма и шовинизма, и пока население этим занято, незаметно для нас происходит что-то действительно очень важное.

КАК ВЫ ОПРЕДЕЛЯЕТЕ, ЧТО ТАКОЕ «БАРСКИЙ» СТИЛЬ В ЛИТЕРАТУРЕ?

Это очень сложно, скорее искусствоведам определять, какой это стиль. У меня как будто голова с антенками – оно пришло сверху, я записал. Не пришло – не записал. Я никогда не действовал по принципу: ни дня

З ДОВІДКИ КОРДОНУ

Борис Барський народився 22 вересня 1959 року в Одесі. Учасник одеського театру «Маски-шоу». Народний артист України, член Національної спілки кінематографістів України.

Закінчив факультет атомної енергетики Одеського політехнічного інституту та ГПІС за спеціальністю «режисура естради та масових заходів». З 1984 року і донині один з провідних акторів театру «Маски-шоу».

Знявся майже в 80 серіях проекту «Маски-шоу» і більш ніж в 20 кінофільмах і серіалах. Грає провідні ролі в театральних постановках: «Ромео і Джульєтта», «Отелло», «Особливо одружений таксист», «Орфей та Еврідіка», а також у моно-спектаклі «Дикарь Forever».

Автор п'яти п'єс, що увійшли до збірника «Игра в классики», семи збірок ліричних поезій, дитячої книги «Понарошку» та мемуарів «Черные котики».

Актор, поет, клоун і просто приємна людина.

без строчки. Даже когда пробуешь, получается что-то тяжелое, железобетонное. А когда снисходит на тебя, стихи получаются легкие, запоминающиеся. Так же и с пьесами. Как-то на мой спектакль «Ромео и Джульетта» пришли знакомые с детьми и потом мне рассказывали, что дети перечитали это произведение и подытожили: у Барского смешнее! Это в какой-то мере популяризация Шекспира.

А БОЛЬШИНСТВО ВАШИХ ПЬЕС ЭТО ТРАКТОВКА ШЕКСПИРОВСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ?

Нет, у меня есть и «Моцарт и Сольери», и «Дон Жуан». Это просто мое видение. У меня большая библиотека. Как-то взгляд остановился на «Ромео и Джульетта», и у меня мысль мелькнула: любовь убить невозможно, она существовала до нас и будет после нас. Мы ее испытали на себе, это счастье огромное, и наши дети и внуки испытают. И так появилась концовка этого произведения, что Ромео и Джульетта в конце по очереди убивают себя, но пока один умирает – другой оживает, и так все время, значит, любовь бессмертна. И, наверное, это оптимистичный взгляд на вещи, потому что я по природе большой оптимист. Кто-то придумывает ад и живет в нем, а ведь изначально человек рождается счастливым. Как дети, они ведь рождаются счастливыми.

КСТАТИ, А КАК ПРИШЛА ИДЕЯ ВАШЕЙ ДЕТСКОЙ КНИГИ «ПОНАРОШКУ»?

У меня были детские стихи, но они не вписывались во взрослый сборник и уходили в стол. А когда их стало достаточно много, я стал задумываться, говорить с издателями, а они отвечали: детская книга – это в первую очередь иллюстрации, найди хорошего иллюстратора, а стихи нам нравятся. А потом стечение обстоятельств... Хотя я считаю, что случайностей не бывает или наоборот мир состоит из замечательных случайностей. Как-то на одной встрече ко мне подошел художник Борис Шинчук и сказал: мне «случайно» попались твои стихи детские, я сделал иллюстрации, посмотри, если тебе понравится, можем сработать. Мне очень понравилось, они такие милые. И получилась книга.

А «ЧЕРНЫЕ КОТИКИ» БЫЛИ ЗАДУМАНЫ КАК МЕМУАРЫ?

Нет, это была проза, которая долго откладывалась. Потом я написал 12 серий к сериалу о бестолковых милиционерах, но в результате они раскрывают преступления. Мне казалось, это будет смешно, если три таких персонажа как Делиев, Комаров и я, спасаем мир от полковника, который крадет баллистическую ракету и продает ее террористам. Но почему-то телеканалы не заинтересовались. И я решил переделать этот материал в повесть, в процессе стали вспоминаться эпизоды, откуда появились детали сюжета. Получилось, что есть что-то криминальное, а есть автобиографические моменты, воспоминания с гастролей, концертов.

НАСКОЛЬКО СЛОЖНО СЕЙЧАС ИЗДАВАТЬ КНИГИ?

Мне везет, я всегда жил по принципу: хорошее притягивает хорошее, а плохое отталкивается и не прилипает. Везло с людьми, они появлялись вовремя, я заметил, что с момента написания до издания проходит три-четыре года. Это как коньяк, который должен настояться свое время.

**ГУМОР РІЗНИЙ, ГОЛОВНЕ,
ЩОБ ГУМОР БУВ. Я ВВАЖАЮ,
ЩО НАЦІЯ, ЯКА ПЕРЕСТАЄ
СМІЯТИСЯ, ЗНИКАЄ.
ЯКЩО Є, НАД ЧИМ ПОСМІЯТИСЯ,
ТО ЦЕ ЗДОРОВА НАЦІЯ.**

БОРИС, ВАШИ ЗНАМЕНИТЫЕ УСЫ ОСТАЛИСЬ ОТ СЦЕНИЧЕСКОГО ОБРАЗА, А В ПАСПОРТЕ ВЫ ТАКОЙ ЖЕ? КАК ВАС УЗНАЮТ, НАПРИМЕР, ПОГРАНИЧНИКИ НА ПАСПОРТНОМ КОНТРОЛЕ?

Да, я на паспорте такой же с такими же усами. Часто смешно бывает... Когда мы снимали сериалы, меня чаще всего использовали в роли дедушки. Я Делиеву говорил:

дай мне роль помоложе, а то вам поклонницы пишут, а мне одна старушка из Энергодара прислала письмо: вас все обижают, приезжайте, я буду о вас заботиться. А Делиев ответил: ты не понимаешь, мы будем старые, и будем смотреть, как мы были молоды. А я сказал: это вы будете молодые, а я такой и останусь.

Периодически, когда мы на границе проходим паспортный контроль, то нынешние пограничники – а это как раз поколение, выросшее на наших шоу. Они берут паспорт, смотрят на меня и начинают напряженно вспоминать: где они видели это лицо, может в сводках «Разыскиваются». Я говорю: не напрягайся, ты был маленький и смотрел «Маски-шоу». И тут звучит фраза, которая мне очень нравится: «А все так постарели, а вы такой и остались!».

СРЕДИ ВАШИХ РОЛЕЙ В «МАСКАХ-ШОУ» БЫЛО МНОГО ВОЕННЫХ ПЕРСОНАЖЕЙ. ЕСЛИ ВСПОМНИТЬ СЕРИЮ «МАСКИ В АРМИИ», НАПРИМЕР, ТО ЭТО БЫЛИ НЕГАТИВНЫЕ ОБРАЗЫ СОВЕТСКИХ ВОЕННЫХ, ГРУБОВАТЫХ И БЕСТОЛКОВЫХ. ДУМАЮ, ВАМ ПРИХОДИЛОСЬ ВСТРЕЧАТЬСЯ С НЫНЕШНИМИ УКРАИНСКИМИ ВОЕННЫМИ, ИЗМЕНИЛСЯ ЛИ ОБРАЗ ВОЕННОСЛУЖАЩЕГО И ОТНОШЕНИЕ ОБЩЕСТВА К АРМИИ В ЦЕЛОМ?

Конечно, мне приходилось общаться с военными, да и ситуация сейчас иная. Люди стали по-другому относиться к Родине, государству, гимну, флагу. Появился действительно здоровый патриотизм. Я помню период развала Союза, разруху, мы жили рядом с воинской частью, где на заборах сидели солдатики и просили денег на булочку. Это было жалкое зрелище. А сейчас я с гордостью смотрю на Родину, гимн, флаг, армию, потому что все очень изменилось.

ЕСЛИ БЫ ВЫ ИГРАЛИ ВОЕННОГО СЕГОДНЯ, КАКОЙ БЫЛ БЫ ОБРАЗ?

Думаю, все равно дурака играл бы, но патриотичного.

ПОТОМУ ЧТО ВАША СФЕРА – ЮМОР. А КАК ВЫ СЧИТАЕТЕ, ЕСТЬ ЛИ У ЮМОРА НАЦИОНАЛЬНОСТЬ. ВЕДЬ СУЩЕСТВУЕТ АНГЛИЙСКИЙ, ОДЕССКИЙ, АРМЕЙСКИЙ ЮМОР.

Мы много гастролируем, часто выступаем в европейских странах, например, в Дании, Германии, а еще Южной Америке, в Колумбии. Существует разное восприятие юмора, в южных странах люди быстрее реагируют, в холодных странах люди воспринимают юмор, но не смеются так ярко как южане, но юмор воспринимают все. Английский юмор – это особая тема, он своеобразный. Я воспитан на британском «Летающем цирке Монти Пайтона», и мне кажется, что выше них никто не

ІСНУЄ РІЗНЕ СПРІЙНЯТТЯ ГУМОРУ. У ПІВДЕННИХ КРАЇНАХ ЛЮДИ ШВИДШЕ РЕАГУЮТЬ, У ХОЛОДНИХ КРАЇНАХ ГУМОР СПРІЙМАЮТЬ, АЛЕ СМІЮТЬСЯ НЕ ТАК ЯСКРАВО ЯК НА ПВДНІ, АЛЕ СПРІЙМАЮТЬ ГУМОР УСІ.

прыгнул. Хотя это происходило в 70-х годах прошлого века, но никто до этого уровня не подобрался. Юмор разный бывает. Во времена перестройки, когда появились много юмористических программ, все ругали Петросяна, но кому-то он нравился, значит, он занял свою нишу. Когда появились первые Камеди-клубы, я был в восторге. У них был очень высокий уровень, со временем

стал появляться юмор ниже плинтуса, но и выше крыши. Юмор разный, главное, чтобы юмор был. Я считаю, что нация, которая перестает смеяться, исчезает. Если есть, над чем посмеяться, значит это здоровая нация.

ВЫ БОЛЬШЕ ТРИДЦАТИ ЛЕТ НА СЦЕНЕ: НАЧИНАЛИ С МИНИ-СЕРИАЛОВ В СТИЛЕ НЕМОГО КИНО И ПРИШЛИ К СЕРЬЕЗНОЙ ДРАМАТУРГИИ. ИЗМЕНИЛСЯ ЛИ ВАШ ЗРИТЕЛЬ ЗА ЭТИ ГОДЫ?

Зритель меняется от репертуара. Сейчас я много работаю в театре, у нас в «Доме клоунов» десять спектаклей идет. Есть публика, которая

нас любит, выросла на наших сериалах. Подходят и говорят: я вырос на ваших сериалах. Мы тогда шутим: спасибо нам за ваше счастливое детство. А есть мои пьесы, на которые постоянно ходит определенная категория людей. В частности, и на пьесу «О чем молчат мужчины – Дикарь forever».

ЭТО ВАШ МОНОСПЕКТАКЛЬ, РАССКАЖИТЕ О НЕМ ПОДРОБНЕЕ?

Я семь лет мечтал сыграть эту пьесу. Ее написал Роб Беккер, американский психоаналитик, она идет в сорока странах. Через этот спектакль много семейных пар прошло. Я посмотрел пьесу на диске, и это была просто мечта для меня, наконец, я получил права сыграть эту роль, хотя там очень все серьезно было. Правообладатели выясняли, сколько лет я женат, был ли я замечен в походах по ночным клубам и так далее. Но мне дали возможность играть эту пьесу. Я уже тогда понимал, что на эту пьесу придет совсем другая публика, не те, кто ходит на «Ромео и Джульетту», на «Маски». И увидел других людей в зале. До этого я ходил в Еврейский центр на спектакли, на антрепризные работы в Музкомедию, в Украинский театр, и у меня была мечта объединить всю публику в нашем театре. И именно на «Дикаря» пришли все эти зрители. А потом мы поставили пьесу «Одесский подкидыш», которую Георгий Голубенко написал, это одесская тема. Есть стереотип, что Одесса – это бандиты, Мишка-Япончик, «Жора поддержи мой макинтош», а в Одессе не только бандиты, здесь столько талантливых людей, писателей, музыкантов, хирургов, но о них никто не говорит. И вот эта пьеса написана об одесских интеллигентах, и на нее тоже пришла новая публика.

А, ВЫСТУПАЯ ЗА ГРАНИЦЕЙ, НА КАКОГО ЗРИТЕЛЯ ВЫ ОРИЕНТИРУЕТЕСЬ?

Мы все-таки изначально мимы. У нас есть программа «Атака клоунов», «Маски в кубе», это все клоунада, пантомимы, понятные всем. Вот в июле, пока я играл «Подкидыша» и «Дикаря» в Одессе, наш театр ездил на месяц на гастроли по Китаю. Весьма успешно, на наши клоунады и пантомимы приходили и взрослые, и дети.

КАКАЯ МЕЧТА У БОРИСА БАРСКОГО?

Как раз в «Черных котиках» были планы на будущее: выкопать пруд и форель туда запустить, подсчитать количество ударов

судьбы за этот год и сравнить с предыдущим... Мечты исполняются, а люди расстраиваются. А я наоборот радуюсь. Каждая новая работа – это мечта, о которой я даже не думал. Что-то сделал и счастлив, наверное, это сбывшаяся мечта. Мне бы хотелось, конечно, чтобы все люди были счастливы и здоровы, чтобы не было войны. Как-то мы стояли с другом у Стены плача в Израиле, говорят если там загадать желание, то исполнится, а если на бумажке написать, то уж точно сбудется. Мы полчаса думали и не придумали: что-то бытовое просить – это бессмысленно и пошло, а что-то глобальное – Бог есть, и он сам позаботится об этом, это его миссия.

ВЫ ЧАСТО ПЕРЕД СПЕКТАКЛЕМ ОБРАЩАЕТЕСЬ К ЗРИТЕЛЯМ, ЕСЛИ БЫ В ЗАЛЕ БЫЛИ ПОГРАНИЧНИКИ, ЧТО БЫ ВЫ СКАЗАЛИ?

Насколько я помню, весной отмечают праздник пограничников, а у меня много друзей-пограничников, как-то они попросили меня их поздравить. Я тогда так с лету сказал, а потом задумался, как это вышло правильно. Пограничники – это лицо нашего государства, они первое, что видят приезжающие в нашу страну. Вот насколько доброжелательные, милые, душевные эти лица, такое же отношение будет и к нашей стране. Конечно, иногда не обойтись без оскала, иногда надо огрызнуться и даже укусить. Чтобы любили и уважали. Мне хотелось бы, чтобы это были самые солнечные лица. К

Спілкувалася Леся МЕДВЕДЕНКО

